

Prejav oživenia v štruktúre ekonomiky SR v roku 2010

Ing. Viera Hajnovičová, PhD.¹

Abstract

The aim of the study was to show how the economic recovery in the world economy was expressed in the Slovak economy and how the institutional sectors have reacted on this situation in the year 2010. For the analysis the time series of data from the National Accounts of the Slovak Republic were used.

In the first part of the study the development of the economy based on GDP data in 2010 was reviewed. The production, consumption and income structures of GDP are analysed. Special attention is devoted to the reaction of unemployment on the economic recovery.

In the second part of the study the behaviour and reaction of individual institutional sectors were analysed, using sectors account data. The balance of current and capital accounts as well as final deficit or surplus of sectors was centre of our observation. For five institutional sectors – non-financial corporations, financial corporations, households, general government and rest of the world – the most important income as well as outcome flows were analysed in more detail way.

In the third part the 10 years of development of the Slovak economy from 2000 to 2010 is summarised. The most important changes, legislative and economic reforms, government measures, systemic changes such as joining the EU and entering eurozone as well as other impacts are mentioned as explanatory factors. Four periods were identified in the economic cycle 2000-2010: stabilisation and restart of economy (2000-2003), acceleration of economic growth (2004-2007), slowdown and economic growth recession (2008-2009), gradual economic recovery period (2010).

---

¹ Ing. Viera Hajnovičová, PhD, Prognostický ústav SAV, Šancová 56, 811 05 Bratislava.

Práca bola vydaná s podporou Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva SR a Slovenskej akadémie vied v rámci projektu č. 2/0213/09. Dlhodobé faktory ovplyvňujúce konvergenciu ekonomiky Slovenska k úrovni vyspelých krajín EÚ.

Kľúčové slová: inštitucionálne sektory, disponibilný dôchodok sektora, čisté úspory sektora, deficit/prebytok sektora, deficit/prebytok obchodnej bilancie, deficit/prebytok bežných transakcií so zahraničím, deficit ekonomiky voči zahraničiu.

Úvod

Cieľom analýzy je ukázať, ako sa čiastočné oživenie v ekonomike v roku 2010 prejavilo v štruktúre HDP a v správaní sa inštitucionálnych sektorov. Analýza sa opiera o údaje Systému národných účtov (SNÚ) SR, ktoré sú pravidelne zverejňované v databázach Eurostatu, resp. ŠÚSR, v časovom rade 2000-2010².

Prekladaná práca je pokračovaním prác z minulých rokov, v ktorých sme systematicky analyzovali jednotlivé etapy vo vývoji ekonomiky, počnúc rokom 1995 [1,2,3]. V súčasnej práci preto chceme na záver zhodnotiť aj ekonomický cyklus za desaťročné obdobie 2000-2010, v ktorom sme vymedzili štyri etapy: stabilizácia ekonomiky a naštartovanie jej rastu v rokoch 2000-2003, obdobie akcelerácie rastu ekonomiky (2004-2007), spomalenie rastu a recesia ekonomiky (2008-2009) a postupné oživenie v roku 2010.

Práca je rozdelená do troch kapitol. V prvej kapitole sa venujeme analýze vývoja ekonomiky v roku 2010 z pohľadu vývoja hrubého domáceho produktu (HDP) a jeho komponentov. Dokumentujeme v nej, ako sa postupná stabilizácia a obnovenie globálnej ekonomickej aktivity prejavilo v oživení slovenskej ekonomiky ako celku, a aký to malo vplyv na trh práce. Druhá kapitola podáva analýzu hospodárenia jednotlivých inštitucionálnych sektorov ekonomiky (sektora finančných korporácií, nefinančných korporácií, verejnej správy, domácností a sektora zahraničia), z hľadiska prejavov oživenia ekonomického rastu v správaní sa daných ekonomických subjektov. Ukazujeme v nej podobnosť aj rozdielnosť reakcií jednotlivých sektorov na ekonomické oživenie.

V tretej, záverečnej časti práce prinášame súhrn najdôležitejších poznatkov zo súčasnej analýzy, ako aj celkový pohľad na vývoj ekonomiky po roku 2000.

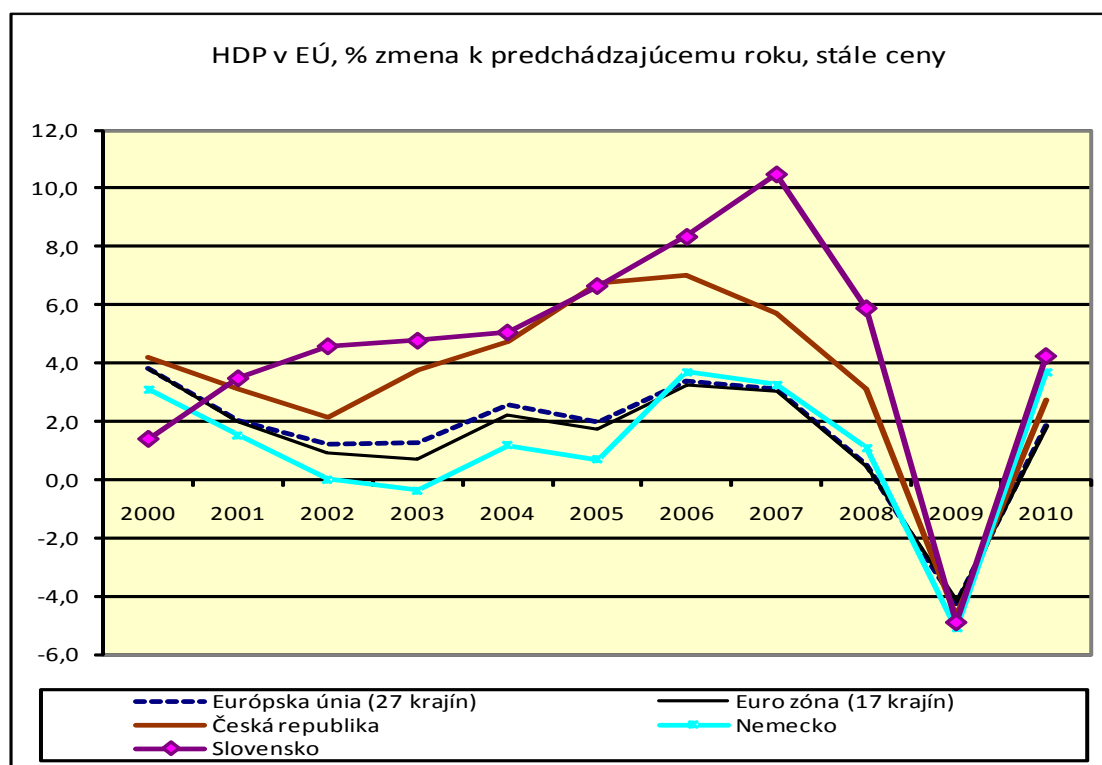
² Posledná revízia údajov Národných účtov SR je zo septembra 2011.

1. Vývoj ekonomiky SR v roku 2010

Vývoj ekonomiky v roku 2010 posudzujeme na údajoch o HDP a jeho komponentoch v časovom rade 2000-2010 vyjadrených v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2005³.

Rok 2010 priniesol oživenie vo svetovej ekonomike, čo malo priaznivý vplyv aj na ekonomiku Slovenska, ktorá je vysoko závislá na zahraničnom dopyte. Tak ako hospodárska kríza spôsobila hlboký prepád ekonomiky SR v roku 2009, obnova medzinárodného obchodu mala priaznivý vplyv na rýchle zvýšenie objemu priemyselnej produkcie určenej na vývoz. O citlivosti slovenskej ekonomiky na vývoj svetovej ekonomiky svedčia aj údaje z Európskej únie, eurozóny, Nemecka, Česka v nasledujúcom grafe.

Graf 1.1

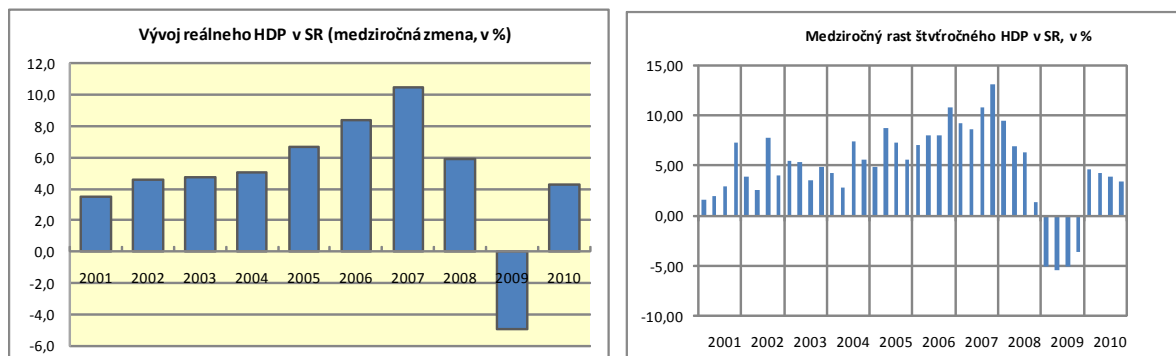

Graf dokumentuje, že vo vývoji ekonomiky SR sa prejavuje synchronizácia s vývojom v EÚ a v eurozóne s tým rozdielom, že cyklus slovenskej ekonomiky je výraznejší.

³ ŠÚ SR pri prepočtoch údajov do stálych cien reťazením objemov zmenil v roku 2010 základný rok 2000 na rok 2005. Zdrojové údaje sa nachádzajú v prílohe 1.

Naštartovanie ekonomiky v SR sa najvýraznejšie prejavilo už v 1. štvrtroku 2010, kedy bol zaznamenaný 4,7% rast. Medziročné prírastky HDP sa v ďalších štvrtrokoch potom postupne znižovali (aj v dôsledku bazického efektu) na 3,5% v 4. štvrtroku 2010. Celkove v roku 2010 HDP v stálych cenách vzrástol o 4,2%, (graf 1.2a,b) , čím sa Slovensko zaradilo medzi rýchlo rastúce ekonomiky v EÚ.

Graf 1.2 a,b

Ponuková stránka HDP

Pre vývoj HDP z produkčnej stránky má najdôležitejší význam vývoj pridanej hodnoty v odvetviach ekonomiky a tiež výber čistých daní z produktov. Rast pridanej hodnoty je ovplyvnený najmä rastom produkcie, ale aj znižovaním materiállovej náročnosti. Ako sme konštatovali v predchádzajúcej práci [3], zníženie materiállovej náročnosti produkcie odvetví bolo pravdepodobne aj reakciou na krízu (šetrenie, znižovanie zásob apod.). Po oživení ekonomiky v roku 2010 vzrástla materiállová náročnosť odvetví, jednak v dôsledku rastu cien energií, ale aj v dôsledku rozbehnutia výroby hlavne v odvetviach, ktoré sú vysoko materiálovo náročné. Materiálová náročnosť v roku 2010 (60,7%) sa tak priblížila k úrovni rokov, kedy ekonomika rástla vysokými tempami, kedy sa úroveň materiállovej náročnosti pohybovala niečo nad 61%. Pri celkovom raste produkcie o 8,7% a medzispotreby o 11,9%, pridaná hodnota odvetví sa zvýšila oproti predchádzajúcemu roku o 4,3%.

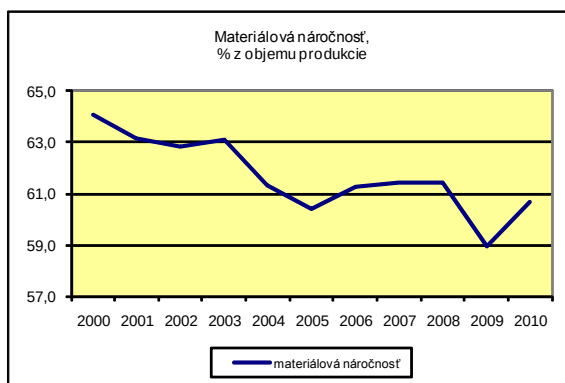
Tabuľka 1.1 HDP vypočítaný výrobnou metódou, stále ceny, medziročná zmena v %

	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008	2 009	2 010
Produkcia	2,4	3,4	4,4	-0,2	3,6	12,3	11,2	6,6	-10,5	8,7
Medzispotreba	0,9	2,9	4,8	-3,0	2,1	13,9	11,5	6,6	-14,1	11,9
Hrubá pridaná hodnota	5,0	4,2	3,8	4,4	5,9	10,0	10,6	6,6	-4,7	4,3
Čisté dane z produktov	-8,6	8,3	14,1	10,6	13,2	-4,4	9,2	-0,4	-6,8	4,0
HDP	3,5	4,6	4,8	5,1	6,7	8,3	10,5	5,9	-4,9	4,2

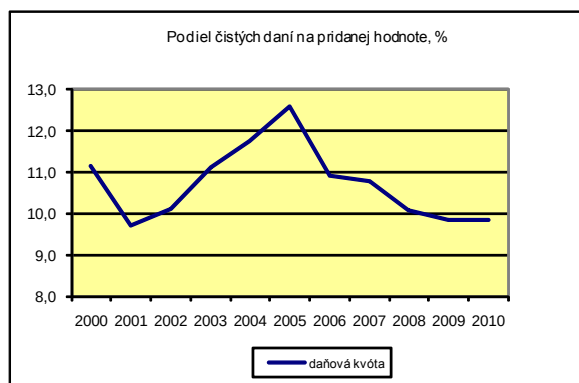
Na raste HDP sa v roku 2010, na rozdiel od predchádzajúceho roka, podieľali aj čisté dane z produktov, ktoré vzrástli o 4%. Ich podiel na pridanej hodnote sa však mierne znížil.

Príčinou je , ako to už bolo konštatované v práci [3], rastúca úloha exportu v agregovanom dopyte, spojená s príchodom veľkých zahraničných investícií, keďže tieto dane sa na exportovanú produkciu neuplatňujú.

Graf 1.3

Graf 1.4

Obidve zložky HDP - pridaná hodnota i čisté dane z produktov- sa v roku 2010 vyvíjali priaznivo, pridaná hodnota prispela k rastu ekonomiky 3,9 p.b. a čisté dane z produktov 0,4 p.b.

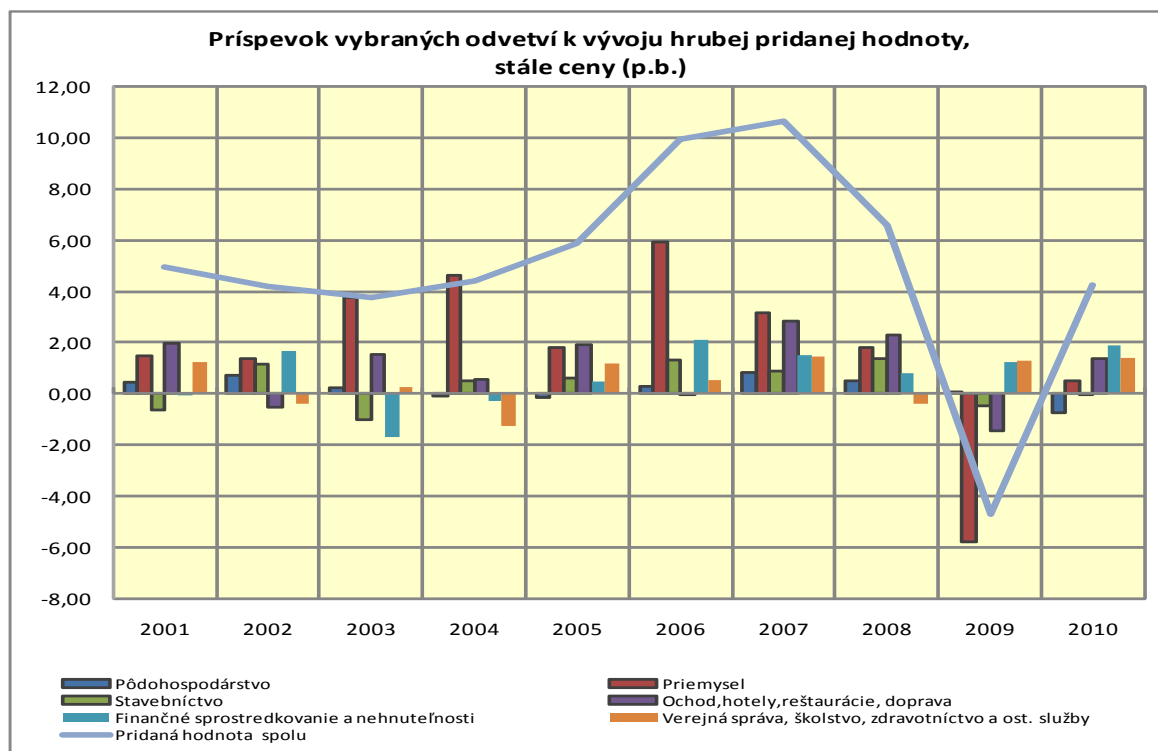
Podrobnejší pohľad na vývoj pridanej hodnoty poskytujú údaje členené podľa odvetví. V tabuľke 1.2 je zobrazená pridaná hodnota za 6 hlavných skupín odvetví, v stálych cenách k bázičkému roku 2005. Z tabuľky je zrejmé, že k najvýraznejšej zmene došlo v priemysle, keďže po prepade v roku 2009 (o -18,2%), jeho pridaná hodnota v roku 2010 zaznamenala nárast o 1,8%. Aj skupina obslužných trhových odvetví (obchod, hotely, reštaurácie a doprava) s oživením ekonomiky sa vyvíjala dynamicky s ročným rastom 5,7%. Odvetvie stavebníctva sa z krízy spamätávalo pomalšie a v roku 2010 v tomto odvetví ešte nebol zaznamenaný rast pridanej hodnoty. V poľnohospodárstve kríza pokračovala aj v roku 2010 a to ešte s horšími následkami. Kým v roku 2009 pridaná hodnota v tomto odvetví stagnovala, v roku 2010 sa prepadla o -16%. Ostatné trhové a netrhové služby, ktoré v roku 2009 vykazovali vysoké tempá rastu, pokračovali v raste aj v nasledujúcom roku 2010.

Tabuľka 1.2 Vývoj pridanej hodnoty podľa odvetví, stále ceny, %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pôdohospodárstvo	14,1	19,4	5,3	-2,5	-3,3	7,3	23,5	13,1	0,2	-16,0
Priemysel	6,5	5,8	15,9	17,4	6,0	19,9	9,7	5,7	-18,2	1,8
Stavebníctvo	-8,0	17,3	-13,4	7,7	9,3	19,3	12,0	18,8	-5,6	-0,5
Ochod,hotely,reštaurácie, doprava	7,4	-2,0	6,0	2,1	7,5	0,0	12,0	9,6	-5,9	5,7
Finančné sprostredkovanie a nehnuteľnosti	0,0	8,0	-7,7	-1,5	2,8	11,8	8,3	4,6	7,2	9,6
Verejná správa, školstvo, zdravotníctvo a ost. služby	6,5	-1,9	1,4	-7,1	7,5	3,4	9,5	-2,6	9,5	8,6
Pridaná hodnota spolu	5,0	4,2	3,8	4,4	5,9	10,0	10,6	6,6	-4,7	4,3

Akým podielom prispeli tieto skupiny odvetví k rastu pridanej hodnoty (t.j. i k HDP) vidíme z grafu 1.5. Priemysel prispel k rastu pridanej hodnoty asi 0,5 p.b., zvyšok bol príspevok služieb ako celku.

Graf 1.5

Dopytová stránka HDP

Najdynamickejšie rastúcou zložkou HDP z hľadiska použitia v roku 2010 bol zahraničný dopyt, keď vývoz v stálych cenách vzrástol o 16,5% a dovoz vzrástol o niečo pomalšie, o 16,3%. Celkový zahraničný dopyt tak pokračoval v rastúcom trende, ktorý začal v roku 2007 z objemu 645 mil. EUR na 2114 mil. EUR v roku 2010, (tabuľka 1.3 a tabuľka v prílohe 1).

Aj zložky domáceho dopytu, až na konečnú spotrebu domácností, prispievali k celkovému rastu HDP. S postupným oživovaním ekonomickej aktivity rástol v roku 2010 predovšetkým investičný dopyt (o 12,4%) a súčasne sa začali vo vyššej miere vytvárať aj zásoby materiálu a tovarov, čo sa prejavilo v prírastku zásob o hodnotu 563 mil. eur. Vďaka rýchlemu rastu tvorila tvorba kapitálu v štruktúre HDP v roku 2010 23,8%, čo bol nárast až o 3,4 p.b. oproti predchádzajúcemu roku. Konečná spotreba verejnej správy a konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam svojím rastom o 1,5%, resp. 1,4% tiež prispeli k pozitívnemu vývoju HDP.

Tabuľka 1.3 HDP podľa zložiek použitia, stále ceny, medziročné zmeny v %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hrubý domáci produkt	3,5	4,6	4,8	5,1	6,7	8,3	10,5	5,9	-4,9	4,2
Konečná spotreba domácností	5,7	5,7	1,6	4,3	6,5	5,9	6,9	6,0	0,1	-0,8
Konečná spotreba NISD	-8,2	5,6	10,4	26,9	3,4	9,1	-1,3	7,8	3,2	1,4
Konečná spotreba verejnej správy	5,4	3,0	4,3	-2,9	3,9	8,8	-0,2	6,9	6,2	1,5
Tvorba hrubého fixného kapitálu	13,0	0,2	-2,7	4,8	17,5	9,3	9,1	1,0	-19,7	12,4
Domáci dopyt	8,1	4,0	-0,5	5,8	8,6	6,5	6,3	5,8	-7,3	4,5
Vývoz	6,9	5,2	15,9	7,4	10,0	21,0	14,3	3,1	-15,9	16,5
Dovoz	13,4	4,4	7,4	8,3	12,3	17,8	9,2	3,1	-18,1	16,3

Výdavky na konečnú spotrebu domácností klesli v roku 2010 o 0,8%. Zlepšená ekonomická situácia síce prispela k stabilizácii na trhu práce, ale vysoká miera nezamestnanosti naďalej pretrvávala. Tiež nízka dôvera k budúcemu vývoju ekonomiky nielen v SR ale aj vo svete, a ich zadlženosť, viedli domácností k úspornejšiemu vynakladaniu prostriedkov na spotrebu. Aj v dôsledku toho podiel konečnej spotreby domácností na HDP klesol v roku 2010 oproti roku 2009 o -2,7 p.b.

V dlhodobom pohľade na štruktúru hrubého domáceho produktu (tabuľka 1.4) vidieť rastúcu úlohu zahraničného dopytu a v domácom dopyte význam investícií na rast HDP.

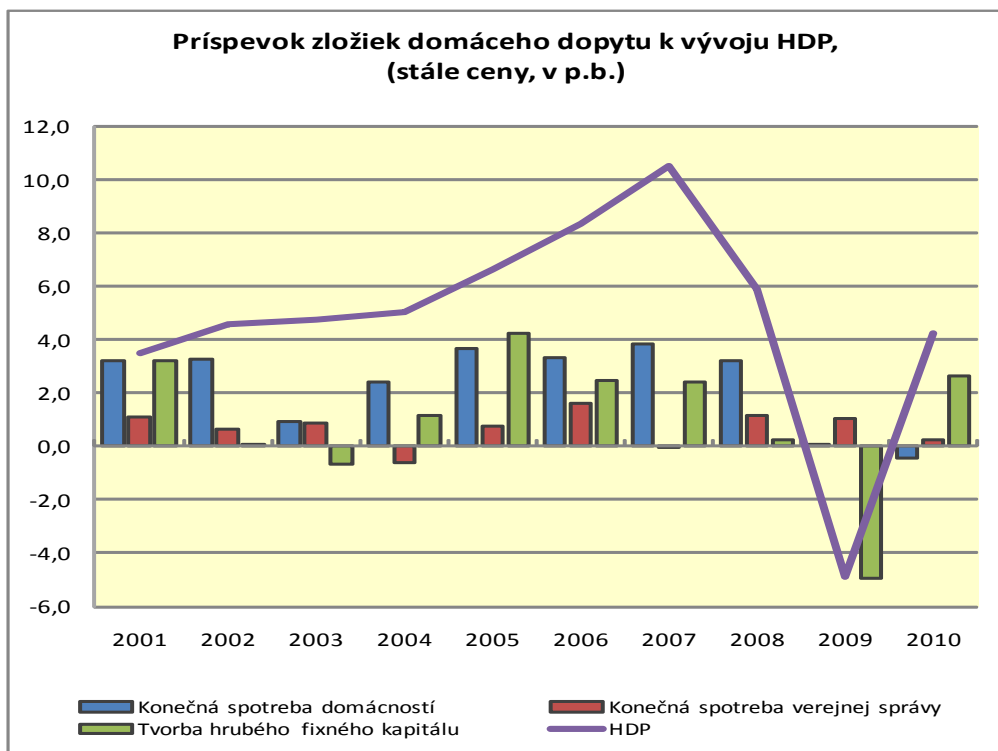
Tabuľka 1.4 Štruktúra HDP podľa zložiek použitia, stále ceny, v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Konečná spotreba domácností	56,9	58,1	58,7	56,9	56,5	56,4	55,1	53,4	53,4	56,3	53,6
Konečná spotreba NISD	0,9	0,8	0,8	0,9	1,1	1,0	1,1	0,9	1,0	1,0	1,0
Konečná spotreba verejnej správy	20,4	20,8	20,4	20,3	18,8	18,3	18,4	16,6	16,8	18,7	18,2
Tvorba hrubého fixného kapitálu	24,9	27,1	26,0	24,1	24,1	26,5	26,8	26,4	25,2	21,3	22,9
Zmena stavu zásob	0,5	1,4	1,6	-0,1	2,4	2,3	1,5	1,7	2,6	-0,9	0,9
Tvorba hrubého kapitálu	25,4	28,5	27,6	24,0	26,5	28,9	28,3	28,1	27,8	20,4	23,8
Domáci dopyt	103,6	108,2	107,6	102,2	102,8	104,7	102,9	99,0	98,9	96,4	96,7
Vývoz	62,9	65,0	65,4	72,4	74,0	76,3	85,1	88,1	85,8	75,8	84,8
Dovoz (-)	-66,4	-72,8	-72,7	-74,5	-76,8	-80,9	-88,0	-87,0	-84,7	-72,9	-81,4
Zahraničný dopyt	-3,5	-7,8	-7,3	-2,1	-2,9	-4,7	-2,9	1,1	1,1	2,9	3,4
HDP	100,0	100,4	100,3	100,0	100,0	100,0	100,0	100,1	100,0	99,3	100,1

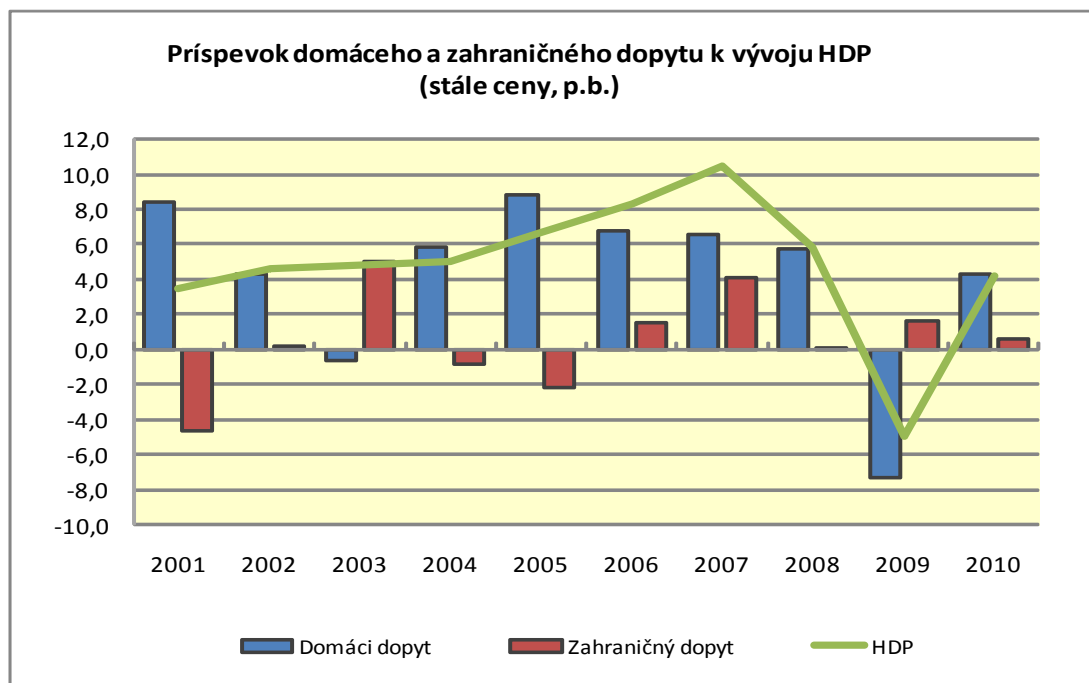
* súčet domáceho a zahraničného dopytu nedáva úplne 100%, vyplýva to s použitej metódy precenenia

Domáci dopyt zásluhou vysokej tvorby fixného kapitálu a tvorby zásob prispel k rastu HDP 4,5 p.b., zahraničný dopyt 0,63 p.b. Príspevky jednotlivých zložiek dopytu k rastu HDP vidieť v grafoch 1.5 a 1.6 a tabuľke 1.5.

Graf 1.5

Graf 1.6

Dôchodková skladba HDP

Vývoj dôchodkovej skladby HDP v roku 2010 posudzujeme na údajoch v bežných cenách (tabuľka v prílohe 1). Na HDP z pohľadu odmienn faktorov výroby majú najvyšší podiel odmeny za prácu, t.j. odmeny zamestnancov, potom hrubý prevádzkový prebytok ako odmena kapitálu (zahrnuje čistý prevádzkový prebytok a spotrebu fixného kapitálu) a čisté dane z produkcie (zahrnujú nielen dane z produktov ako je DPH, spotrebné dane, ale aj ostatné dane z produkcie).

V dôchodkovej skladbe HDP pozorujeme v období rýchleho rastu ekonomiky trend narastania podielu čistého prevádzkového prebytku nefinančných podnikov ako aj zmiešaných dôchodkov podnikateľov, v čase krízy prudko klesol prevádzkový prebytok nefinančných podnikov (na 10,6%), pričom pokles zmiešaných dôchodkov podnikateľov sa neprejavil v znížení ich podielu na HDP. Ekonomické oživenie na Slovensku v roku 2010 naštartovalo opäť hospodársky rast, ale len v nefinančných podnikoch, keď ich čistý prevádzkový prebytok medziročne vzrástol o 20,3%, čo znamenalo v štruktúre HDP rast o 1,5 p.b. Zisky podnikateľov, ktorých produkcia nie je viazaná na zahraničný obchod, sa zvýšili v roku 2010 len o 3,3%, a ich podiel v štruktúre HDP sa znížil, tabuľka 1.5.

Tabuľka 1.5 Dôchodková skladba HDP, bežné ceny, v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Odmeny zamestnancov	40,7	39,7	39,6	38,8	36,8	37,2	36,7	36,2	36,3	38,7	38,0
Čistý prevádzkový prebytok nef. podnikov	10,8	11,3	9,1	9,7	12,8	11,4	14,2	15,7	15,9	10,6	12,1
Čistý prevádzkový prebytok fin. podnikov	-0,1	-0,2	1,2	1,4	1,4	1,8	1,3	0,9	0,6	1,3	1,0
Čisté zmiešané dôchodky	17,9	19,3	19,5	19,3	19,1	19,6	20,1	20,6	21,7	22,1	21,8
Čisté dane z produkcie	10,0	9,2	9,9	10,3	10,0	10,7	9,5	9,6	8,5	8,5	8,4
Spotreba fixného kapitálu	20,7	20,6	20,7	20,5	19,7	19,3	18,2	17,0	17,0	18,9	18,7
Hrubý domáci produkt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

U odmienn zamestnancov bol vývoj odlišný. V čase prosperity odmeny za prácu zaostávali za odmenami kapitálu, ich podiel na HDP sa stále znižoval, až počas krízy v dôsledku určitej zotrvačnosti vo vývoji miezd sa ich podiel na HDP zvýšil na 38,7%, pričom aj v roku 2010 sa tento podiel takmer udržal (38,0%).

Podiel čistých daní z produkcie v celom sledovanom období má klesajúcu tendenciu, čo svedčí o stále rastúcej úlohe vývozu. Na ich podiel vplývajú aj nákupy v zahraničí a problémy s výberom daní. V roku 2010 v štruktúre HDP tvorili čisté dane už len 8,4%.

Spotreba fixného kapitálu v čase prosperity ekonomiky vykazovala znižujúci sa podiel na HDP, v rokoch 2009 a 2010 jej podiel opäť vzrástol na 18,9%, resp. 18,7%.

Situácia na trhu práce

Vplyvom oživenia výrobných činností sa situácia na trhu práce v roku 2010 stabilizovala, čo sa prejavilo miernym poklesom priemernej miery nezamestnanosti za celú SR, z 15,1% v 1. štvrťroku na 13,9% vo 4. štvrťroku. V jednotlivých krajoch Slovenska sa vývoj v oblasti nezamestnanosti líšil. Ku koncu roka 2010 sa znížila miera nezamestnanosti oproti situácii na začiatku roka vo všetkých krajoch, okrem Trenčianskeho a Žilinského kraja. V Košickom kraji nezamestnanosť klesla ku koncu roka len o 0,5 p.b. Situácia v prvom polroku 2011 naznačuje pokračujúci trend znižovania miery nezamestnanosti vo všetkých krajoch, okrem Košického kraja, kde aj v 2. polroku 2011 miera nezamestnanosti prevyšuje 19% (tabuľka 1.6).

Tabuľka 1.6 Miera nezamestnanosti v roku 2010 a v 1. polroku 2011, %

Kraje	Rok 2010, %				Rok 2011	
	1.štvrťrok	2.štvrťrok	3.štvrťrok	4.štvrťrok	1.štvrťrok	2.štvrťrok
Bratislavský kraj	6,2	5,9	6,5	5,8	5,9	5,8
Trnavský kraj	12,6	12,3	12,1	11,2	10,5	10,0
Trenčiansky kraj	9,9	9,4	11,2	10,3	9,5	8,3
Nitriansky kraj	16,4	16,5	14,2	14,3	13,1	12,1
Žilinský kraj	13,8	14,6	15,1	14,6	15,2	14,5
Banskobystrický kraj	21,0	18,4	17,4	17,5	17,4	17,1
Prešovský kraj	20,5	18,6	17,5	17,7	18,7	17,0
Košický kraj	19,0	17,8	17,8	18,5	19,3	19,1
Spolu	15,1	14,4	14,1	13,9	13,9	13,1

Zdroj: ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl v domácnostiach

Celkove sa však priemerná ročná miera nezamestnanosti v roku 2010 (14,4%) zvýšila oproti roku 2009 o 2,3 p.b. Najvyšší prírastok v miere nezamestnanosti v roku 2010 bol v Žilinskom kraji, kde sa nezamestnanosť zvýšila o 3,9 p.b., v krajoch ako Trnavský, Trenčiansky a Košický nezamestnanosť oproti roku 2009 vzrástla o 2,8 až 2,9 p.b., v Nitrianskom a Prešovskom kraji bola vyššia o 2,3 p.b., v Bratislavskom kraji o 1,4 p.b.. V Banskobystrickom kraji, kde v roku 2009 bola nezamestnanosť najvyššia (18,8%), sa v roku 2010 mierne znížila na 18,5%.

Najnižšiu mieru nezamestnanosti má dlhodobo Bratislavský kraj (v roku 2010 6,1%), najvyššiu Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj. V týchto troch krajoch bola nezamestnanosť v roku 2010 trikrát vyššia ako v Bratislavskom kraji, tabuľka 1.7.

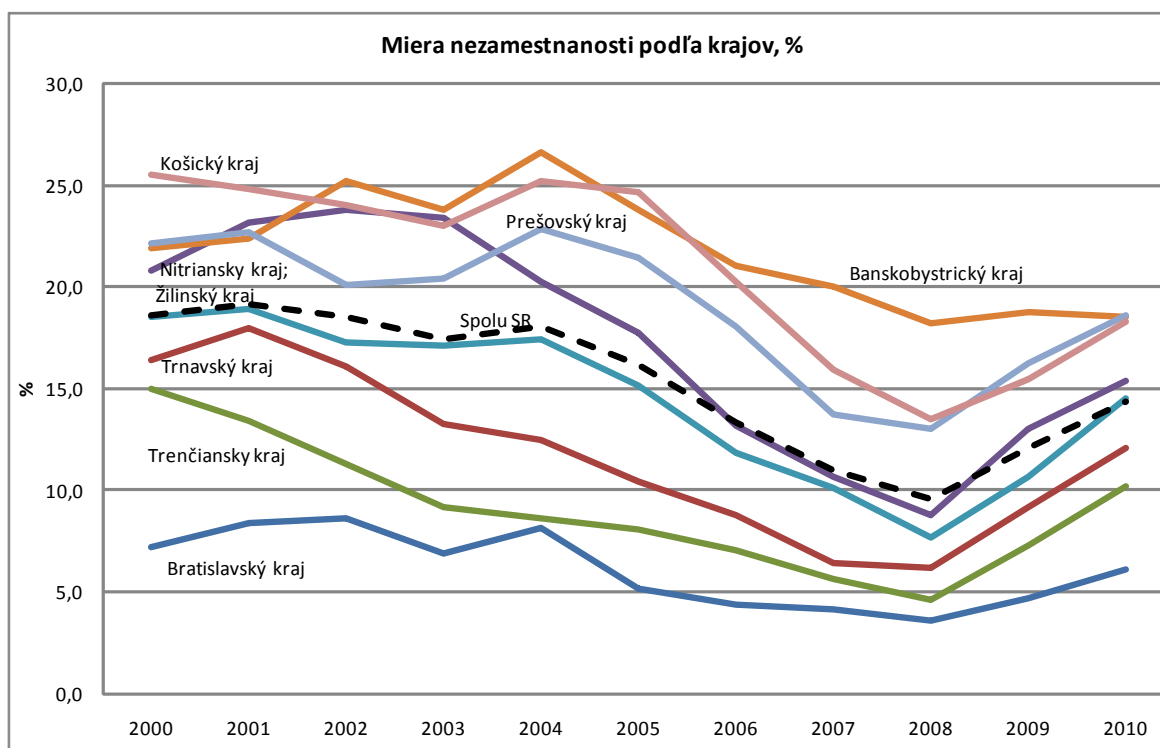
Tabuľka 1.7 Priemerná ročná miera nezamestnanosti podľa krajov, %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bratislavský kraj	7,2	8,4	8,6	6,9	8,2	5,2	4,3	4,2	3,6	4,7	6,1
Trnavský kraj	16,4	18,0	16,1	13,2	12,5	10,4	8,8	6,4	6,2	9,1	12,0
Trenčiansky kraj	15,0	13,4	11,3	9,2	8,6	8,1	7,0	5,7	4,6	7,3	10,2
Nitriansky kraj	20,8	23,1	23,8	23,4	20,3	17,7	13,2	10,7	8,8	13,0	15,3
Žilinský kraj	18,5	18,9	17,3	17,1	17,4	15,2	11,8	10,1	7,7	10,6	14,5
Banskobystrický kraj	21,9	22,4	25,2	23,8	26,6	23,8	21,0	20,0	18,2	18,8	18,5
Prešovský kraj	22,1	22,7	20,1	20,4	22,8	21,4	18,0	13,8	13,0	16,3	18,6
Košický kraj	25,5	24,8	24,1	23,0	25,2	24,6	20,2	15,9	13,5	15,5	18,3
Spolu SR	18,6	19,1	18,5	17,4	18,1	16,2	13,3	11,0	9,6	12,1	14,4

Zdroj: ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl v domácnostiach

Tendencie dlhodobého vývoja priemernej ročnej miery nezamestnanosti v jednotlivých krajocho vidieť aj z grafu 1.7.

Graf 1.7

S ohľadom na vývoj nezamestnanosti sa v roku 2010 nezvyšovala ani zamestnanosť a v priemere bola niečo nad 50% (meraná k obyvateľstvu nad 15 rokov), čo odpovedá situácii spred roka 2006. Za prvý polrok 2011 sa už miera zamestnanosti zvýšila asi o 1 p.b.

Tabuľka 1.8 Priemerná ročná miera zamestnanosti, %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bratislavský kraj	60,2	59,2	58,0	59,2	58,9	60,5	60,6	61,7	62,9	61,9	59,5
Trnavský kraj	50,1	51,4	52,3	53,5	54,4	55,7	56,3	57,6	58,7	56,9	55,4
Trenčiansky kraj	50,2	51,0	51,9	53,6	53,5	53,6	54,9	54,4	55,5	52,8	52,1
Nitriansky kraj	44,9	44,4	43,2	44,6	46,8	47,5	49,4	51,7	54,2	50,2	49,0
Žilinský kraj	48,9	48,6	49,8	49,9	48,9	49,8	51,5	52,2	53,9	51,2	49,0
Banskobystrický kraj	45,8	46,5	44,9	45,4	43,8	45,3	46,7	47,0	48,3	46,5	47,6
Prešovský kraj	46,5	46,1	47,5	47,6	46,0	46,6	48,6	50,6	50,5	49,3	47,9
Košický kraj	43,8	44,1	44,4	45,5	43,6	42,7	44,6	45,7	47,7	47,7	45,8
Spolu	48,5	48,6	48,7	49,6	49,1	49,8	51,2	52,3	53,6	51,8	50,5

*meraná k obyvateľstvu nad 15 rokov

Zdroj: ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl v domácnostiach

2. Prejav oživenia v hospodárení inštitucionálnych sektorov ekonomiky v roku 2010

Na oživenie ekonomického rastu v roku 2010 jednotlivé inštitucionálne sektory (nefinančné korporácie, finančné korporácie, verejná správa, domácnosti a zahraničie) reagovali rôzne. Ich reakcie dokumentujeme na údajoch zo sektorových účtov, reprezentované účtom prvotného a druhotného rozdelenia dôchodkov a použitia dôchodkov. Celkové hospodárenie sektora posudzujeme podľa bilancujúcej položky kapitálového účtu, ktorou je *deficit* alebo *prebytok* sektora.

Používané údaje z Národných účtov SR v časovom rade 2000-2010 prešli revíziou v septembri 2011. Základné tabuľky s údajmi ku každému sektoru sa nachádzajú v závere kapitoly a tiež v prílohe 2.

2.1 Sektor nefinančných korporácií

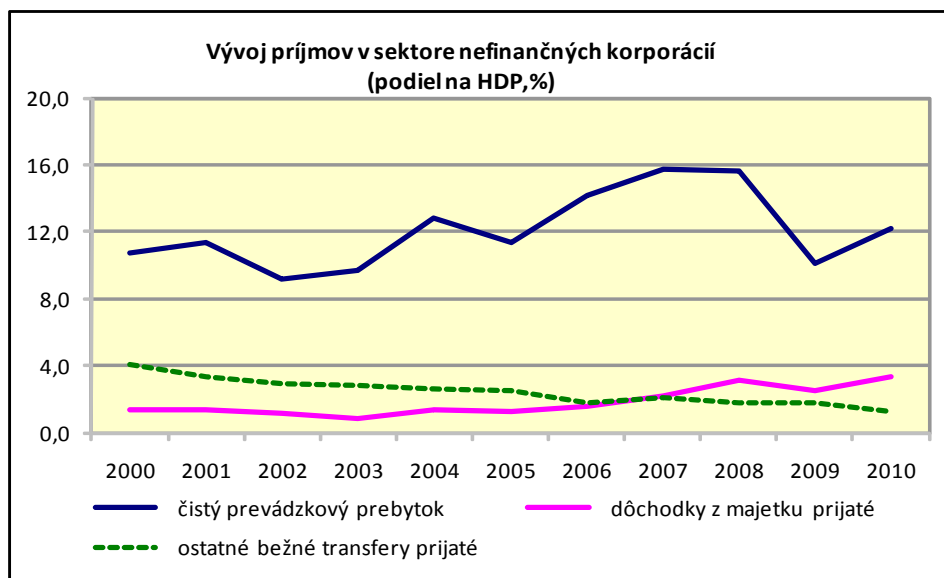
Oživenie ekonomiky v roku 2010 a jej plusové tempá rastu boli prejavom rastu produkcie a ziskovosti v sektore nefinančných podnikov.

O obrate v ekonomickom vývoji sektora svedčí nárast čistého prevádzkového prebytku v roku 2010 oproti roku 2009 o 20%, keď rok predtým sa prepadol o -39%. Úroveň sa objem čistého prevádzkového prebytku rovnal objemu z roku 2006.

Na príjmovej strane sektora najrýchlejšie rástli dôchodky z majetku (o 42,6%), a v rámci nich úroky o 24,8% (najmä z nakúpených cenných papierov). Celkove sa príjmy oproti roku 2009

navýšili o 18,8%. V porovnaní s vývojom HDP, príjmy celého sektora v roku 2010 narástli asi o 2 p.b. (graf 2.1.1).

Graf 2.1.1

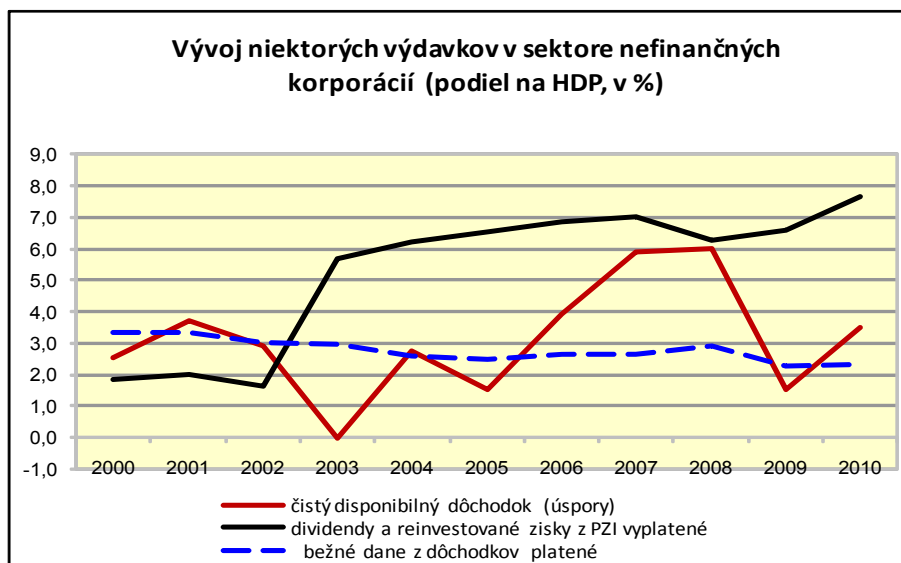

Bežné výdavky sektora rástli nižšími tempami ako príjmy. Spolu výdavky oproti roku 2009 vzrástli len o 4,8%. Najvyšší podiel na raste výdavkov mali dividendy a reinvestované zisky, ktoré potom, ako nastalo oživenie v sektore, zaznamenali rast oproti roku 2009 o 21,3%. Miera vyplatených dividend a reinvestovaných ziskov z čistého prevádzkového prebytku sektora predstavovala už 63%, čo je najvyššia hodnota v sledovanom časovom rade a ukazuje na rast podielu ziskov v podnikoch pod zahraničnou kontrolou. Rovnakou mierou vzrástol aj podiel dividend a reinvestovaných ziskov na HDP (tabuľka 2.1.1).

Druhá významná výdavková položka, odvod *bežných daní*, vďaka rastu ziskov v podnikoch, bola v roku 2010 vyššia o 5,9% oproti krízovému roku, čo tvorilo 2,3% HDP. Z celého časového radu (graf 2.1.2) vidieť dlhodobú tendenciu postupného znižovania miery odvodov daní z príjmov. V roku 2004 sa podiel daní z príjmov znížil aj v dôsledku daňovej reformy, v rokoch najvyššej prosperity ich podiel na HDP len mierne vzrástol. V čase krízy sa dostali v štruktúre HDP na 2,3%.

Priaznivý vývoj príjmov a nižší rast výdavkov vytvoril v sektore úspory takmer dva a pol krát vyššie ako v roku 2009, čím sa priblížili k stavu v roku 2006 (graf 2.1.2).

Graf 2.1.2

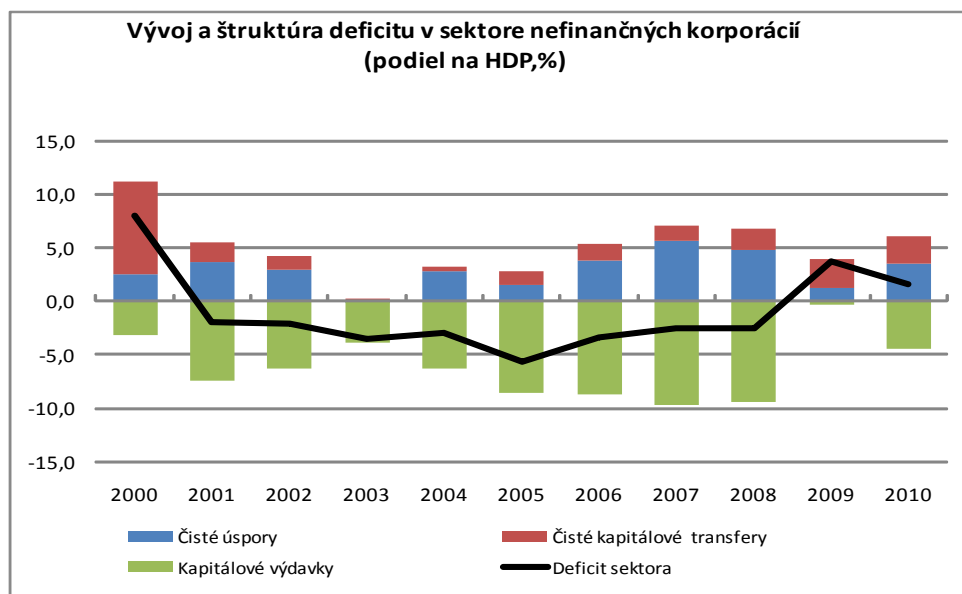

Rast miery čistého disponibilného dôchodku (úspor) v roku 2010 asi na 3,5% z HDP (v roku 2009 1,5%) sa premietol do obnovy investičných aktivít sektora, ktoré sa realizovali nielen z vlastných úspor, ale aj z čistých kapitálových transferov a čerpaním úverových zdrojov. Čisté kapitálové transfery, ktoré predstavujú predovšetkým transfery z eurofondov, boli v roku 2010 o niečo nižšie ako v roku 2009 (pokles o -3,6%). Na druhej strane sa len mierne zvýšil dopyt podnikov po úveroch. Nízky dopyt po úverových zdrojov z obdobia finančnej krízy pretrvával aj v dôsledku zmien v bilanciách podnikov, keď sa presadzoval trend znižovania podielu cudzích zdrojov v prospech navyšovania vlastných zdrojov a zo zahraničia (od materských spoločností) (tento proces – deleveraging – vyvoláva finančná kríza). Na druhej strane aj opatrný prístup domácich bánk k úverovaniu podnikov tlmil dopyt po úverovaní [5].

Investičnú aktivitu podnikov v roku 2010 vyjadruje rast ukazovateľa tvorba hrubého fixného kapitálu medziročne o 19,2%, čo znamenalo rast podielu investícií na HDP o 1,8 p.b. oproti roku 2009. Nefinančné podniky s rastúcim oživením výroby vytvárali aj vyššie zásoby materiálu, čím tiež prispeli k rastu HDP.

Aj keď opatrný prístup k investovaniu z predchádzajúceho roka sa postupne zmiernil, a podniky začali vo vyššej miere investovať, v priemere sa sektor nezadlžil. V roku 2010 vytvoril prebytok vo výške 1084 mil. eur, čo predstavovalo 1,6% z HDP. Oproti roku 2009 to však predstavovalo pokles o 2,1 p.b..

Graf 2.1.3

Tabuľka 2.1.1 Vývoj príjmov a výdavkov v sektore nefinančných korporácií, podiel na HDP, %

Bežný účet	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bežné príjmy sektora (spolu)	16,2	16,0	13,3	13,3	16,8	15,2	17,6	19,9	21,1	14,8	16,8
čistý prevádzkový prebytok	10,8	11,3	9,1	9,7	12,8	11,4	14,2	15,7	15,9	10,6	12,1
dôchodky z majetku	1,4	1,4	1,2	0,9	1,4	1,3	1,6	2,2	3,5	2,5	3,4
úroky	1,2	1,2	1,0	0,6	1,1	0,9	0,9	1,1	1,0	0,7	0,9
ostatné bežné transfery	4,0	3,3	2,9	2,8	2,6	2,5	1,8	2,1	1,7	1,8	1,3
Bežné výdavky sektora (spolu)	13,7	12,3	10,3	13,3	14,0	13,6	13,7	14,0	15,1	13,2	13,3
dôchodky z majetku	6,8	5,4	4,1	7,8	8,2	8,1	8,4	8,9	9,1	8,1	9,2
úroky	5,0	3,4	2,5	2,1	2,0	1,6	1,4	1,7	2,7	1,4	1,4
dividendy a reinvestované zisky	1,8	2,0	1,6	5,7	6,2	6,5	6,8	7,0	6,3	6,6	7,7
bežné dane z dôchodkov	3,3	3,3	3,0	2,9	2,6	2,5	2,6	2,7	2,9	2,3	2,3
ostatné bežné transfery	3,5	3,5	3,2	2,6	3,2	3,0	2,7	2,5	3,0	2,8	1,8
Čisté úspory	2,5	3,7	2,9	0,0	2,8	1,5	3,9	5,9	6,0	1,5	3,5
Kapitálový účet	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Čisté kapitálové transfery	8,6	1,8	1,3	0,3	0,5	1,3	1,5	1,3	2,0	2,7	2,5
Tvorba hrubého fixného kapitálu	15,7	19,2	17,5	16,3	16,2	18,5	18,3	18,5	17,2	12,7	14,5
Spotreba fixného kapitálu (-)	-12,9	-12,8	-12,9	-12,7	-12,2	-12,2	-11,5	-10,7	-10,7	-12,0	-12,0
Zmena stavu zásob	0,2	0,7	1,3	0,0	2,0	1,9	1,6	1,3	2,7	-1,0	1,1
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nadobudnutie mínus úbytok nef. neprod.	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,6	0,2	0,7	0,7
Deficit /prebytok sektora	8,0	-2,0	-2,1	-3,6	-3,0	-5,7	-3,2	-2,4	-1,3	3,8	1,6

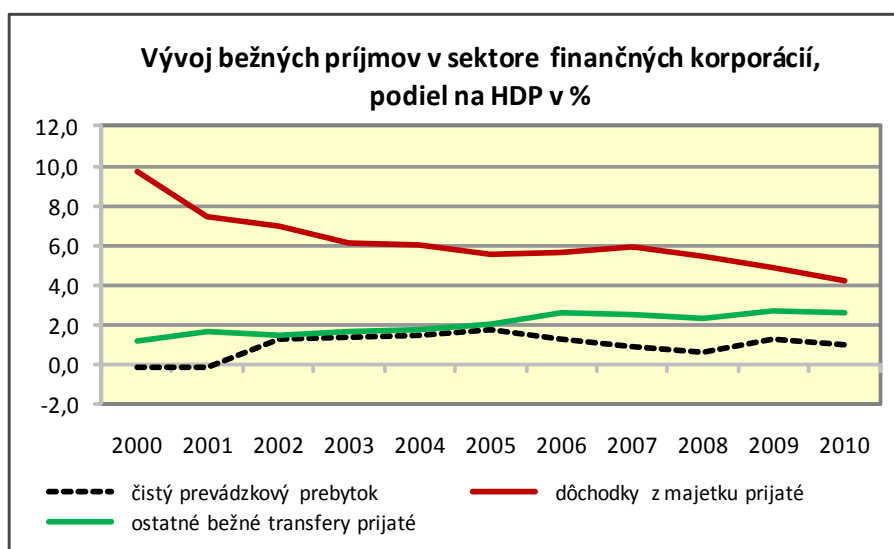
2.2 Sektor finančných korporácií

Oživenie ekonomiky v roku 2010 prinieslo priaznivejšie podmienky aj pre finančný sektor. Vývoj sektora ako celku ovplyvnilo hospodárenie najmä v bankových inštitúciách vrátane

Národnej banky Slovenska, v poisťovniach, penzijných fondoch a v súkromných zdravotných poisťovniach.

Reakciou finančného sektora na krízu v roku 2009 boli najmä úspory prevádzkových nákladov. V tomto trende pokračovalo hospodárenie sektora aj v roku 2010, i keď dosiahnutý čistý prevádzkový prebytok bol nižší ako v predchádzajúcom roku (639 mld. oproti 802 mld. EUR). Šetrenie sa prejavilo najmä v oblasti bežných výdavkov na medzispotrebu (materiál, energie, služby), ktoré klesli o -0,7%, a v oblasti vyplatených miezd a platov (pokles o -4,6%).

Graf 2.2.1

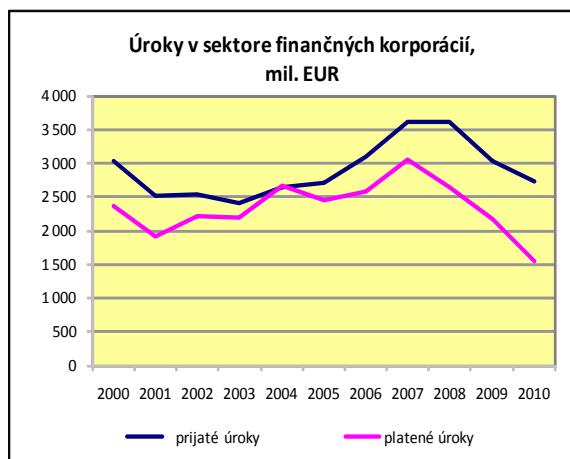

Dôchodky z majetku v bankovom sektore sa odvíjali od vývoja v oblasti úverovania. Kým rok 2009 bol pre slovenský bankový sektor najhorším rokom od obdobia jeho reštrukturalizácie v rokoch 2000-2001, rok 2010 priniesol oživenie i v tomto sektore. Čistý úrokový príjem (objem úrokov prijatých mínus objem úrokov vyplatených) v roku 2010 opäť narástol vďaka obchodnej politike bánk. Celkove však objem úrokov prijatých i vyplatených bol nižší ako v predchádzajúcom období. Poskytovanie úverov podnikom stagnovalo, k oživeniu došlo skôr na trhu financovania bývania v sektore domácností. Čo sa týka domácností išlo viac o refinancovanie starých úverov ako o prírastok nových úverov. V súvislosti s očakávaným zvyšovaním úrokových sadzieb domácností pri úveroch volili dlhšiu dobu fixácie úrokových sadzieb. Banky v rastúcej konkurencii znižovali úrokové sadzby na úvery domácnostiam a na druhej strane uvoľňovali úverové štandardy na tieto

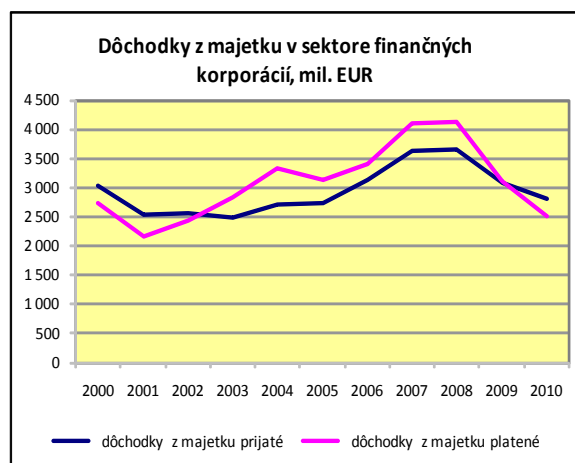

úvery. Rastúca konkurencia viedla k rastu vkladov domácností predovšetkým v prospech termínovaných vkladov.

Graf 2.2.2

Graf 2.2.3

Celkove bilancia *dôchodkov z majetku* v roku 2010 bola kladná aj vďaka nízkemu nárastu vyplatených dividend a reinvestovaných ziskov (0,4%).

Vo vývoji ukazovateľa *ostatné bežné transfery* (prijaté, vyplatené) sa premieta vývoj viacerých transakcií. Sú tu zahrnuté platby týkajúce sa neživotného poistenia, t.j. na strane príjmov sú zaznamenané príjmy z poistného a na strane výdavkov platby poistných náhrad. Tieto transfery sú zaznamenané v rovnakej výške, preto nemajú vplyv na disponibilný príjem sektora.

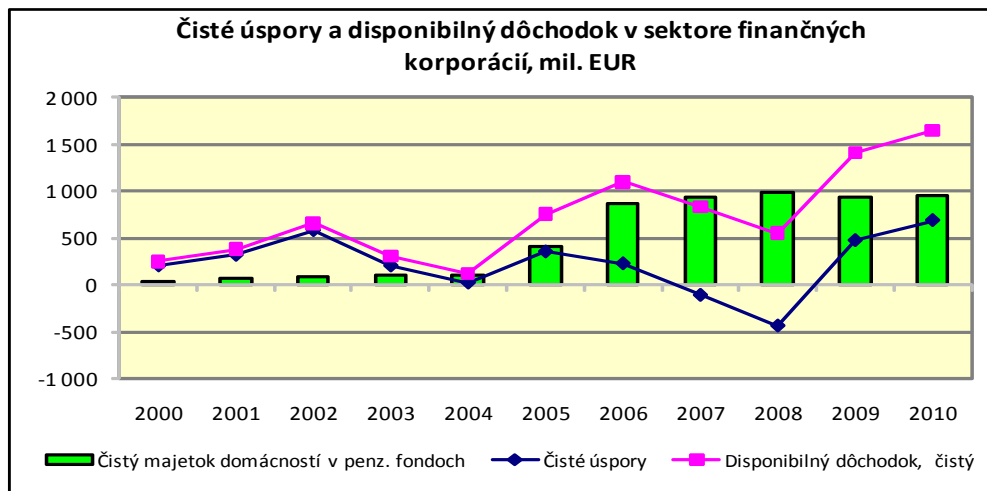
Ďalší transfer – príspevky jednotlivcov i zamestnávateľov do súkromných penzijných fondov (v rámci 2. a 3. piliera) - vďaka oživeniu na trhu práce v roku 2010 zaznamenal nárast o 1,1%. Na druhej strane platby, ktoré sa z penzijných fondov vyplácajú (z DDS), boli v roku 2010 nižšie ako v roku 2009 o -8,3%.

Keďže celkové bežné príjmy sektora klesli o -7,0% a bežné výdavky klesli o -15,0%, disponibilný dôchodok celého sektora vzrástol o viac ako 16,8%. Priaznivý vývoj disponibilných príjmov dokumentuje aj rast ich podielu na HDP z 2,2% v roku 2009 na 2,5% v roku 2010.

Po odpočítaní úpravy čistého majetku v rezervách penzijných fondov⁴ *čisté úspory* sektora v roku 2010 znamenali nárast oproti predchádzajúcemu roku o 44,8%, čo bola najvyššia hodnota v celom sledovanom časovom rade (od roku 2000).

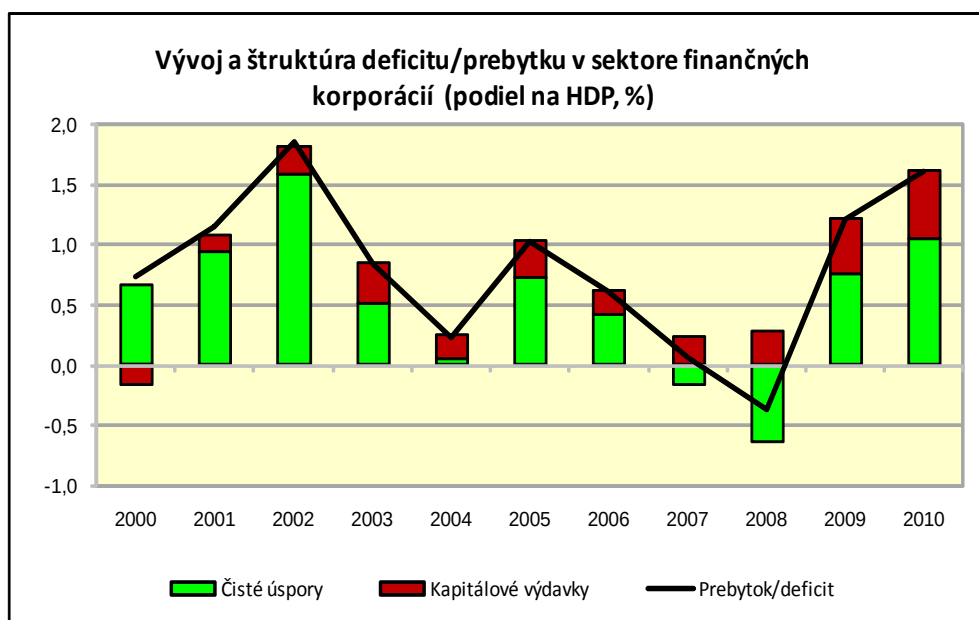
⁴ Disponibilný dôchodok sa v sektore finančných podnikov znižuje o úpravu zmeny čistého majetku domácností v penzijných fondoch. Pretože príspevky plynúce do penzijných fondov, ktoré spravujú dôchodcovské

Graf 2.2.4

Rovnako ako v predchádzajúcom roku, aj v roku 2010 inštitúcie sektora finančných podnikov nepoužili vytvorené úspory vo zvýšenej miere na investovanie do fixného kapitálu. Tvorba hrubého fixného kapitálu v roku 2010 stagnovala v porovnaní s predchádzajúcim rokom a spotreba fixného kapitálu (odpisy) narastala. Preto vývoj na kapitálovom účte sektora ešte viac prispel k navýšeniu prebytkov, ktoré dosiahli v roku 2010 hodnotu 1061 mil. EUR, t.j. 1,6% z HDP, podobná situácia bola v roku 2002.

Graf 2.2.5

správcovské spoločnosti (DSS) a doplnkové dôchodkové spoločnosti (DDS), sú majetkom domácností, na účet domácností sa pripisujú čisté prírastky v penzijných fondoch (po odpočítaní platieb a nákladov DDS a DSS). Výsledná bilancujúca položka bežného účtu *čisté úspory* sú preto nižšie, ako *disponibilný dôchodok* práve o uvedenú úpravu

Tabuľka 2.2.1 Vývoj príjmov a výdavkov v sektore finančných korporácií, podiel na HDP, %

Ukazovateľ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bežné príjmy sektora (spolu)	10,8	9,0	9,7	9,1	9,2	9,4	9,6	9,3	8,4	8,9	7,9
čistý prevádzkový prebytok	-0,1	-0,2	1,2	1,4	1,4	1,8	1,3	0,9	0,6	1,3	1,0
dôchodky z majetku	9,7	7,5	7,0	6,1	6,0	5,6	5,7	5,9	5,4	4,9	4,3
z toho úroky	9,7	7,4	6,9	6,0	5,9	5,5	5,6	5,9	5,4	4,8	4,2
ostatné bežné transfery	1,2	1,7	1,5	1,6	1,8	2,0	2,6	2,5	2,4	2,7	2,6
z toho sociálne príspevky do penz.fondov	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4	0,9	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7
Bežné výdavky sektora (spolu)	10,0	7,8	7,9	8,4	8,9	7,8	7,6	7,9	7,6	6,6	5,4
dôchodky z majetku	8,8	6,4	6,6	7,0	7,4	6,4	6,2	6,7	6,1	4,9	3,8
úroky	7,6	5,7	6,0	5,4	5,9	5,0	4,7	5,0	3,9	3,4	2,4
dividendy a reinvestované zisky	0,9	0,5	0,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,3	1,5	1,0	0,9
bežné dane z dôchodkov	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
ostatné bežné transfery	1,1	1,4	1,2	1,3	1,3	1,2	1,1	1,0	1,1	1,4	1,2
z toho sociálne dávky zo súkromných fondov	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Disponibilný dôchodok, čistý	0,8	1,1	1,8	0,8	0,3	1,5	2,0	1,3	0,8	2,2	2,5
Úprava čist.majetku dom.v rezervách penz.fondov(-)	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,8	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Čisté úspory	0,7	0,9	1,6	0,5	0,1	0,7	0,4	-0,2	-0,6	0,8	1,0
Kapitálový účet	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Čisté úspory	0,7	0,9	1,6	0,5	0,1	0,7	0,4	-0,2	-0,6	0,8	1,0
Kapitálové transfery, prijaté mínus vyplatené	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tvorba hrubého fixného kapitálu	0,7	0,5	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4	0,2	0,2
Spotreba fixného kapitálu (-)	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8
Zmena stavu zásob	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nadobudnutie mínus úbytok nef. neprod. aktív	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Deficit/prebytok sektora	0,7	1,2	1,9	0,8	0,2	1,0	0,6	0,1	-0,4	1,2	1,6

2.3 Sektor domácností

Nástup hospodárskej krízy v SR zmenil správanie sa domácností v oblasti výdavkov na spotrebu a na investície, čo sa v roku 2009 premietlo v raste úspor a celkového prebytku sektora. Oživenie v ekonomike v roku 2010 prinieslo čiastočné zmeny v tomto správaní.

Keďže situácia na trhu práce sa v priebehu roka 2010 len mierne zlepšovala (miera nezamestnanosti bola stále vysoká, 14,4%) disponibilný dôchodok v objeme síce vzrástol o 4,3% oproti roku 2009, ale v porovnaní s vývojom HDP išlo skôr o stagnáciu (60% z HDP rovnako ako v roku 2009).

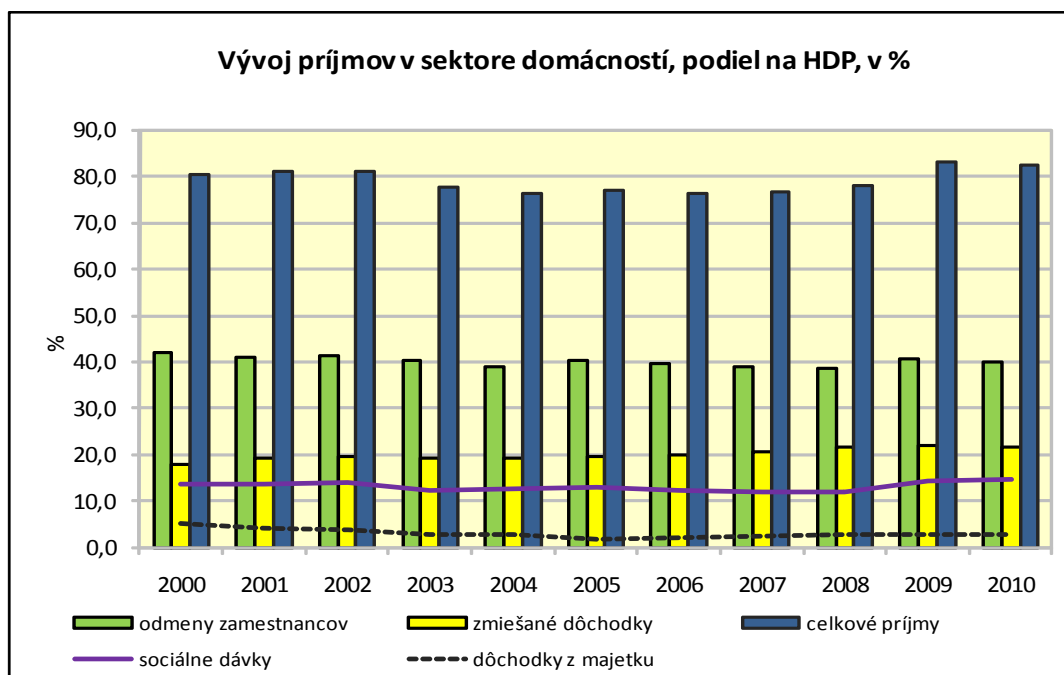
Zvýšenie zamestnanosti v niektorých odvetviach sa prejavilo v raste objemu miezd a plátov zamestnancov o 2,2%, keď rok predtým klesli o -0,1%. Aj podnikanie živnostníkov nezapísaných v obchodnom registri, ktorí sú zaradení do sektora domácností, zaznamenalo v roku 2010 oživenie a nárast príjmov z podnikania o 3,3%.

Celkove ale nízky rast príjmov zo zamestnania a z podnikania oproti rokom pred krízou domácnostiam čiastočne kompenzovali príjmy zo sociálnych dávok, predovšetkým dávok v nezamestnanosti, a ďalších sociálnych podpôr, ktoré vzrástli v roku 2010 o 7,1%. Tieto

príjmy rovnako ako v roku 2009 pôsobili ako (automatický) stabilizátor príjmovej situácie domácností a ich dopytu.

Zvýšenie dynamiky rastu hlavných príjmov v sektore domácností však nebolo také výrazné ako celkový rast HDP v ekonomike v roku 2010. Podiel celkových bežných príjmov sektora domácností na HDP v roku 2010 bol nižší ako rok predtým o 0,8 p.b. (tabuľka 2.3.1).

Graf 2.3.1

Na vývoj disponibilného dôchodku domácností kladne vplýval vývoj na strane bežných výdavkov domácností. Znížil sa objem platených dôchodkov z majetku, kde rozhodujúcu úlohu zohralo znížovanie úrokových sadzieb na úvery poskytované domácnostiam.

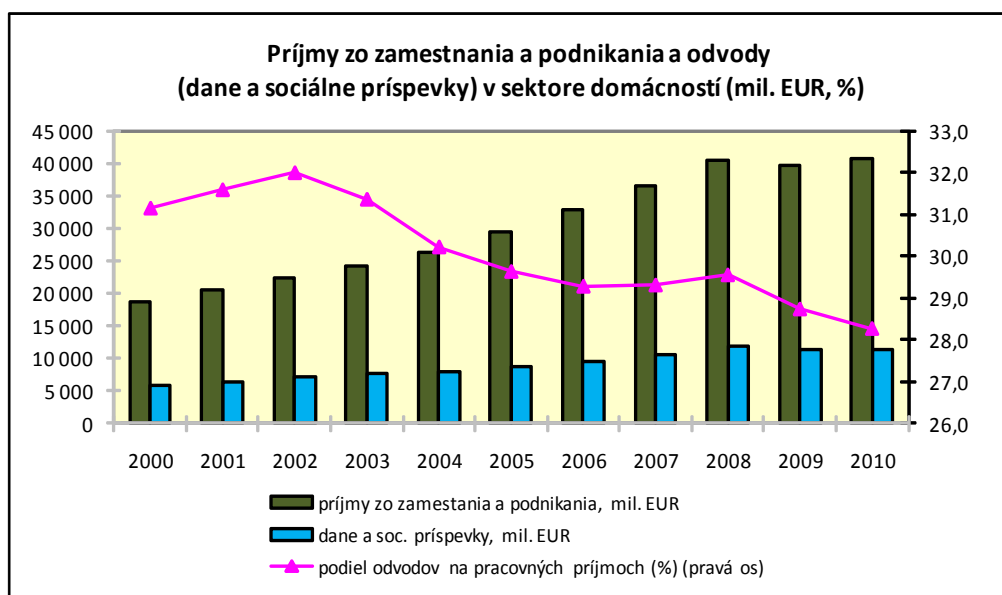
Rast odmien zamestnancov ako aj príjmov podnikateľov neznamenal na výdavkovej strane účtu nárast bežných daní, naopak, ich objem klesol v roku 2010 o -1,5%. Na druhej strane odvody do fondov sociálneho zabezpečenia vzrástli o 1,6%, čo ale môže súvisieť s opatreniami Sociálnej poisťovne na zlepšenie výberu odvodov.

V roku 2010 tak ako v predchádzajúcom období, podiel odvodov (bežných daní a sociálnych príspevkov) na príjmoch zo zamestnania a podnikania sa naďalej znižoval až na 28,3% (v roku 2002 tento podiel predstavoval 32%), graf 2.3.2. K tomuto zníženiu prispeli zrejme aj

protikrízové opatrenia vlády v roku 2009, ktoré viedli k zvýšeniu nezdaniteľného minima u dane z príjmov fyzických osôb.

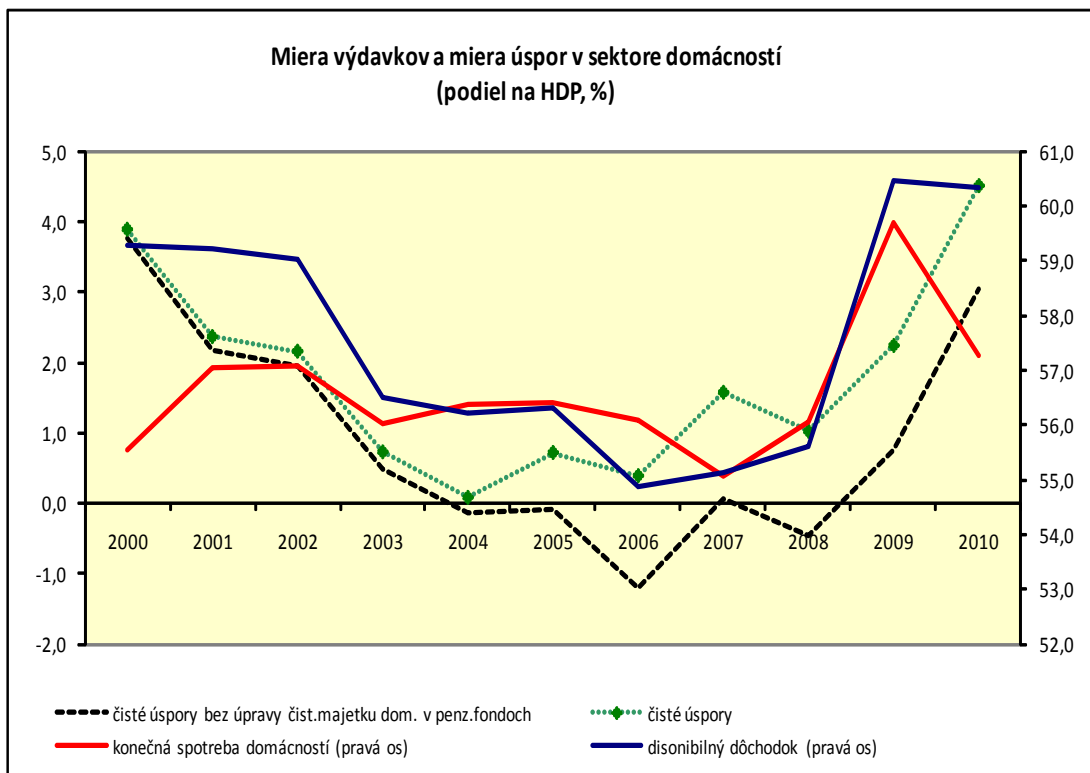
Keďže aj v roku 2010 bolo zaznamenané spomalenie dynamiky rastu disponibilného dôchodku domácností (v podiele na HDP z 60,5% v roku 2009 na 60,3% v roku 2010), domácností aj naďalej šetrili predovšetkým na výdavkoch na konečnú spotrebu. Oproti krízovému roku konečná spotreba domácností sa takmer nezmenila, vzrástla len o 0,3%, čo pri raste HDP v bežných cenách o 4,5% v roku 2010 znamenalo pokles podielu konečnej spotreby domácností na HDP o 2,4 p.b. (tabuľka 2.3.1).

Graf 2.3.2

Takéto správanie domácností naďalej vytváralo v sektore rezervy v podobe čistých úspor vo výške 2011 EUR, čo znamenalo zvýšenie o 2,3 p.b. na HDP, (bez úspor vložených v 2. a 3. pilieri dôchodkového sporenia). Úspory domácností, ktoré si sporia v 2. a 3. pilieri, tiež vzrástli asi o 25 mil. EUR. Z grafu 2.3.4 názorne vidieť znižovanie podielu konečnej spotreby domácností a disponibilných príjmov sektora na HDP v období 2009-2010 (pravá strana), ako aj vývoj úspor (ľavá strana).

Graf 2.3.4

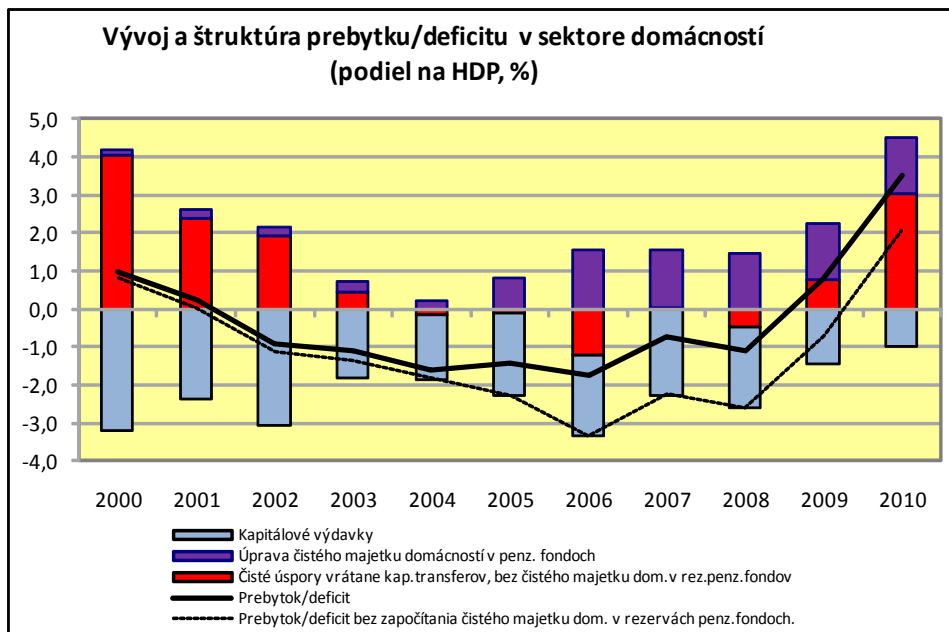

Nástup oživenia v ekonomike priniesol aj mierny rast dopytu domácností po úveroch, z ktorých ale väčšinu tvorili refinancované staré úvery na bývanie. Celkovo domácnosti investovali v roku 2010 o 203 mil. EUR menej ako v roku 2009, čo bol vyšší pokles ako v roku 2009. Tento vývoj bol spôsobený predovšetkým poklesom stavebnej produkcie domácností vyprodukovanej vo vlastnej réžii, ktorá je súčasťou ukazovateľa tvorba hrubého fixného majetku.

Miera investovania (vyjadrená podielom tvorby hrubého fixného kapitálu na HDP) sa v roku 2010 znížila o 0,6 p.b. , t.j. na 4,7% HDP.

Aj v roku 2010 teda pokračovalo úspornejšie správanie sa domácností, či už v rámci vynakladania prostriedkov na konečnú spotrebu alebo na investovanie. Naakumulované prostriedky vytvorili v roku 2010 v sektore prebytok vo výške 2317 mil. EUR, (3,5% HDP).

Graf 2.3.5

Tabuľka 2.3.1 Vývoj príjmov a výdavkov sektora domácností, podiel na HDP, %

Ukazovateľ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bežné príjmy sektora (spolu)	80,5	80,9	81,1	77,8	76,4	77,0	76,4	76,6	78,0	83,2	82,4
odmeny zamestnancov	41,9	41,1	41,2	40,4	39,0	40,2	39,5	38,9	38,7	40,8	40,0
z toho hrubé mzdy	32,2	31,6	31,5	31,3	30,4	31,6	31,2	30,7	30,1	32,0	31,3
zmiešané dôchodky čisté	17,9	19,3	19,5	19,3	19,1	19,6	20,0	20,5	21,6	22,0	21,8
dôchodky z majetku	5,1	4,0	3,7	2,8	2,8	1,9	2,1	2,4	2,8	2,8	2,8
z toho úroky	3,7	2,8	2,5	1,7	2,1	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	0,7
sociálne dávky	13,7	13,8	14,0	12,2	12,7	13,0	12,4	12,1	11,9	14,3	14,7
ostatné bežné transfery (len D75 + D3+D4)	1,9	2,7	2,7	3,0	2,7	2,3	2,4	2,7	2,9	3,2	3,2
z toho poistné náhrady neživotného	0,3	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,5
Bežné výdavky sektora (spolu)	21,2	21,7	22,0	21,3	20,1	20,7	21,5	21,5	22,3	22,7	22,1
dôchodky z majetku	0,5	0,4	0,4	0,4	0,6	0,7	1,2	1,3	1,3	1,1	0,8
z toho úroky	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	1,2	1,3	1,2	1,0	0,7
bežné dane z dôchodkov	3,9	4,0	3,9	4,0	3,2	3,2	3,1	3,3	3,4	2,9	2,7
sociálne príspevky	14,8	15,1	15,6	14,8	14,4	14,5	14,3	14,2	14,5	15,2	14,7
ostatné bežné transfery (len D75+D71)	2,0	2,2	2,2	2,2	2,0	2,2	2,8	2,8	3,2	3,6	3,9
z toho čisté platby poistného než. pois.	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Disponibilný dôchodok, čistý	59,3	59,2	59,0	56,5	56,2	56,3	54,9	55,1	55,6	60,5	60,3
Konečná spotreba domácností (-)	55,5	57,1	57,1	56,0	56,4	56,4	56,1	55,1	56,1	59,7	57,3
Úprava čist.majetku dom.v rezervách penz.fondov	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,8	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Čisté úspory	3,9	2,4	2,2	0,7	0,1	0,7	0,4	1,6	1,0	2,2	4,5
Čisté úspory bez úpravy majetku v rezervách penz.fondov	3,8	2,2	1,9	0,5	-0,1	-0,1	-1,2	0,1	-0,5	0,8	3,1

Kapitálový účet	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Čisté úspory	3,9	2,4	2,2	0,7	0,1	0,7	0,4	1,6	1,0	2,2	4,5
Kapitálové transfery, prijaté mínus vyplatené	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tvorba hrubého fixného kapitálu	6,5	5,6	6,1	5,4	4,9	5,5	5,5	5,3	5,1	5,3	4,7
Spotreba fixného kapitálu (-)	-3,3	-3,4	-3,4	-3,5	-3,4	-3,4	-3,3	-3,1	-3,1	-3,3	-3,3
Zmena stavu zásob	0,1	0,3	0,2	-0,1	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nadobudnutie mínus úbytok nef. neproduktívneho kapitálu	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,0	-0,6	-0,6
Deficit / prebytok sektora	1,0	0,2	-0,9	-1,1	-1,6	-1,4	-1,8	-0,7	-1,1	0,8	3,5

2.4 Sektor verejnej správy

Pôvodne schválený schodok verejných financií pre rok 2010 bol rozpočtovaný na úrovni 5,5% HDP. V novembri 2010 reakciou na aktuálnu situáciu vo verejných financiách a po zohľadnení makroekonomického vývoja bola schválená novela zákona o štátnom rozpočte, a plánovaný deficit bol navýšený na 6,7% HDP. Podľa predbežných údajov Národných účtov SR deficit v roku 2010 nakoniec dosiahol hodnotu 8,3% HDP, t.j. o 0,1 p.b. viac ako v roku 2009.

Hlbšia analýza príjmov a výdavkov sektora verejnej správy by mala ukázať na príčiny tohto negatívneho vývoja.

Pohľad na celkové príjmy sektora ukazuje, že v období oživenia ekonomiky bola príjmová strana nižšia ako v roku 2009. Celkove príjmy klesli o -0,4% (v roku 2009 bol pokles o -5,7%). Podiel bežných príjmov na HDP sa znížil o 1,5 p.b. Hlavné príjmy sektora verejnej správy - dane – síce vzrástli, ale ich dynamika bola nižšia ako dynamika HDP.

Vývoj daní z produkcie naďalej zaostával za vývojom ekonomiky. Pri nominálnom raste HDP o 4,5% vzrástol výber daní z produkcie len o 2,6%. Daňová kvóta daní z produkcie sa v roku 2010 opäť znížila oproti roku 2009 o 0,2 p.b. a predstavovala 10,1% HDP. Ako vidieť z údajov tabuľke 2.4.1, postupne táto daňová kvóta klesala od roku 2000 z 12,5%.

Rast priamych daní (daní z príjmov) bol ešte nižší, (1,7%). Výpadok bol zaznamenaný najmä u daní z príjmov fyzických osôb, o -1,5% oproti roku 2009. Aj keď oživenie v ekonomike prinieslo rast miezd zamestnancov a rast príjmov podnikateľov, v daňových príjmoch vlády sa to nepremietlo zrejme aj kvôli opatreniam z roku 2009, kedy sa zvyšovala odpočítateľná položka z daňového základu fyzických osôb o takmer 600 eur s cieľom znížiť daňové zaťaženie predovšetkým nízkopríjmovým a stredno-príjmovým skupinám občanov.

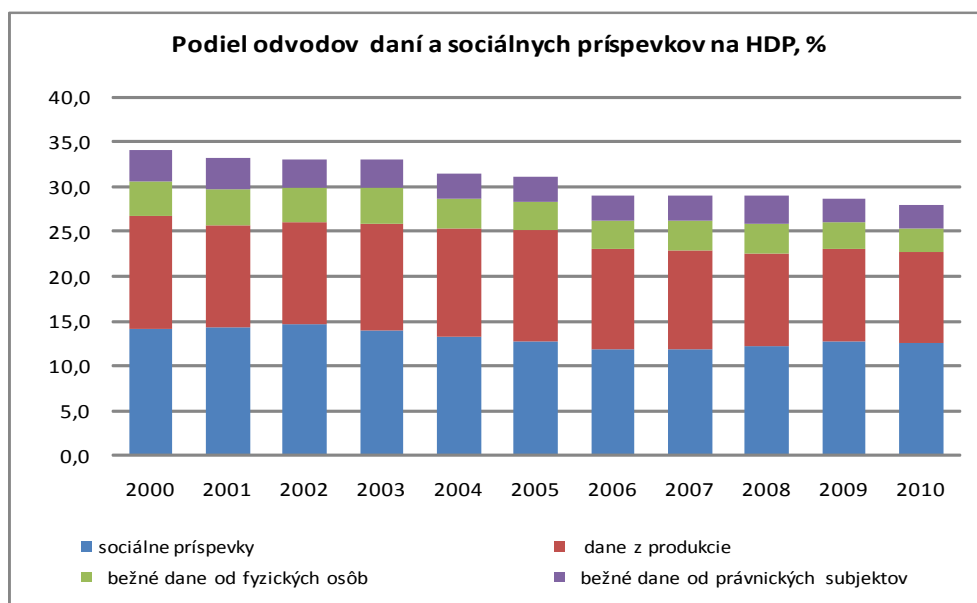
Stabilizujúco na výber daní pôsobil výber daní z príjmov právnických osôb (nefinančných i finančných podnikov), ktoré vzrástli o 5,3%. Miera výberu týchto daní sa oproti roku 2009 len nepatrne zvýšila (asi o 0,02 p.b.). Podobne ako u ostatných daní, od roku 2000 klesá daňová kvóta aj u daní z príjmov fyzických i právnických osôb (tabuľka 2.4.1).

Dlhodobý trend znižovania podielu daní na HDP je zrejímavý aj z grafu 2.4.1. Vysvetlenie tejto skutočnosti treba hľadať najmä v tom, ako sú definované sadzby (najmä s nulovým zdanením) a aké sú možnosti vyhýbania sa plateniu daní.

Druhý rozhodujúci príjem v sektore verejnej správy predstavujú príspevky sociálneho zabezpečenia (príspevky do Sociálnej poisťovne a do Všeobecnej zdravotnej poisťovne) od zamestnávateľov, zamestnancov a samostatne hospodáriacich osôb⁵. Keďže hrubé mzdy v ekonomike vzrástli v roku 2010 asi o 2,2% a príjmy podnikateľov boli tiež vyššie ako v r. 2009, odvody do fondov sociálneho zabezpečenia sa oproti roku 2009 zvýšili o 2,1%. Ich podiel na HDP mal dlhodobu klesajúcu tendenciu (2000-2005). V rokoch 2006-2010 sa podarilo stabilizovať výber týchto odvodov, aj vďaka úspešnému vymáhaniu nedoplatkov⁶.

Graf 2.4.1

Výdavky sektora verejnej správy rozpočtované pre rok 2010 vychádzali jednak z cieľa udržať sociálne štandardy občanov a zabezpečiť krytie financovania sociálnych programov. Na druhej strane pôsobila snaha zefektívniť vynakladanie verejných prostriedkov predovšetkým v rámci prevádzkových nákladov jednotlivých rezortov.

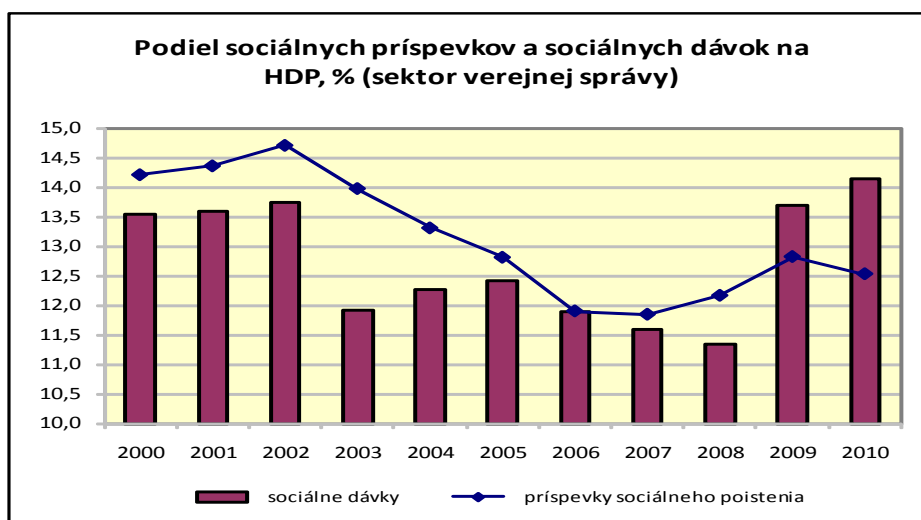
Bežné výdavky sektora vlády vzrástli v roku 2010 oproti roku 2009 len o 3,7%, čo bol vývoj porovnateľný napr. s rokom 2000. Z jednotlivých typov výdavkov rastúcu tendenciu mali len výdavky na sociálne dávky, ktoré sa oproti roku 2009 zvýšili asi o 7,9%.

⁵ Zahrnuté sú aj sociálne príspevky, ktoré platí štát za zákonom určené osoby (deti, dôchodcov). V rovnakej výške sa tieto vyskytujú aj na strane výdavkov v rámci sociálnych dávok.

⁶ Klesajúci podiel týchto príjmov verejných rozpočtov na HDP po roku 2000 súvisí o.i. s tým, že vymeriavací základ je ohraničený násobkami priemernej mzdy – *nezahrnuje vysoké príjmy*. Okrem toho existuje celý rad výnimiek a úľav, ktoré platenie sociálnych a zdravotných odvodov znižujú. Objem týchto zdrojov významne závisí od toho, akým percentom z priemernej mzdy prispieva štát za poistencov štátu.

Ako vidno z grafu 2.4.2, kým v období 2000-2008 boli sociálne dávky kryté príjmami na sociálne zabezpečenie, v rokoch 2009-2010 sa rozdiel v sume príjmov sociálneho zabezpečenia a výdavkov na sociálne zabezpečenie prehĺbuje, čo súvisí ešte s vysokou mierou nezamestnanosti v roku 2010, ale aj s výmermi platieb na sociálne zabezpečenie.

Graf 2.4.2

Ďalšie bežné výdavky vlády, ako sú subvencie na produkciu, ktoré vláda poskytuje trhovým výrobcam, dôchodky z majetku, ostatné bežné transfery, boli v roku 2010 nižšie ako v roku 2009.

Pomocou subvencií na produkciu vláda prerozdeľuje aj časť prostriedkov z rozpočtov EÚ trhovým výrobcam. Ich výška dosiahla v roku 2010 hodnotu 894 mil. EUR, čo bolo o 13,6% menej ako rok predtým.

Keďže aj odvody do rozpočtov EÚ v roku 2010 boli nižšie ako v roku 2009 (tabuľka 2.4.1), ostatné bežné transfery, v rámci ktorých sa eviduje aj odvod založený na DPH a HND, klesli v roku 2010 o -5,2%.

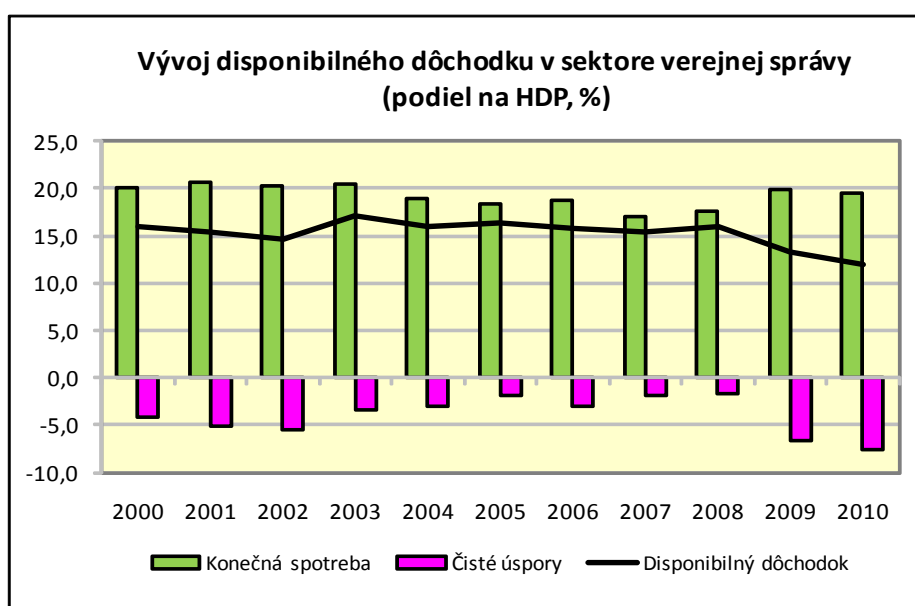
Disponibilný dôchodok sektora verejnej správy predovšetkým v dôsledku nenaplnenia príjmovej stránky rozpočtu a vysokým sociálnym dávkam bol v roku 2010 nižší oproti predchádzajúcemu roku o 505 mil. EUR, t.j. o -6%. Bolo to v porovnaní so situáciou v roku 2009 výrazné zlepšenie, vtedy pokles predstavoval až -21,2%.

Úsporné opatrenia vlády sa čiastočne premietli predovšetkým do vývoja konečnej spotreby, ktorá vzrástla medziročne o 2,4%, čím sa jej podiel na HDP mierne znížil o 0,4 p.b.. Na tomto

vývoji sa podpísalo predovšetkým zníženie nákladov verejnej správy na medzispotrebu (o -4%), pričom ale mzdové náklady rástli asi o 5%.

Keďže disponibilný príjem sektora pokryl výdavky na jeho konečnú spotrebu len z 61% (v období ekonomickej prosperity toto percento predstavovalo okolo 84-90%), výsledná bilancujúca položka „čisté úspory/straty“ za celý sektor sa oproti roku 2009 ešte zhoršila, keď predstavovala -4971 mil. EUR, t.j. -7,5% HDP (zhoršenie o 0,9 p.b.), tabuľka 2.4.2.

Graf 2.4.3

Rozpočtové vzťahy SR a Európskej únie

Ako ukázala analýza príjmov a výdavkov voči EÚ, v roku 2010 sa zvýšilo čerpanie prostriedkov z fondov EÚ takmer o 50%, t.j. na 1673 mil. EUR. Spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu k prostriedkom EÚ bolo v roku 2010 nižšie asi o 25 mil. EUR, vo výške 409,95 mil. EUR (v roku 2009 432,6 mil. EUR). A keďže odvody do rozpočtov EÚ v roku 2010 boli nižšie ako v roku 2009 (asi o -9,9%), čistá finančná pozícia SR voči fondom EÚ sa v roku 2010 oproti roku 2009 zlepšila na 1045 mil. EUR (tabuľka 2.4.1), čo pôsobilo priaznivo na vývoj deficitu sektora.

Tabuľka 2.4.1 Rozpočtové vzťahy s EÚ

Výdavky (mil. EUR)	2006	2007	2008	2009	2010
Príspevok do Výskumného fondu pre uhlie a oceľ	5	7	7	0	0
Zdroj založený na DPH a HND a korekcie	458	481	520	612	520
Odvody do rozpočtov EÚ (rozpočtované)	462	488	527	612	520
Odvody tradičných vlastných zdrojov (nerozpočtované)	69	102	117	84	107
Odvody do rozpočtov EÚ (spolu)	531	590	643	696	628
medziročná zmena v %		11,1	9,1	8,1	-9,8

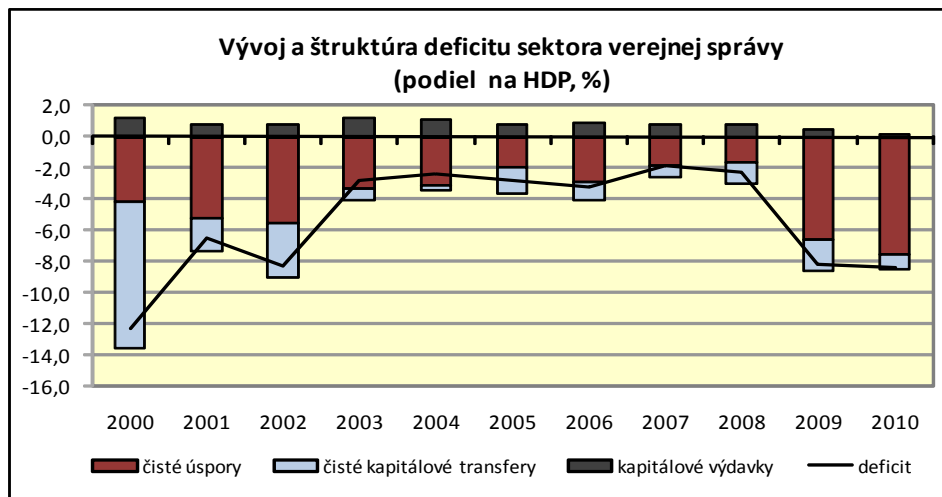
Príjmy (mil. EUR)	2006	2007	2008	2009	2010
Poľnohospodárske fondy spolu	309	376	351	528	606
Štrukturálne fondy (I. a II. prog.obdobie)	321	390	358	369	732
Kohézny fond (I. a II. prog. obdobie)	34	82	155	214	326
Špeciálna kompenzačná platba	15	0	0	0	0
Príjmy z EÚ zaradené do príjmov štátneho rozpočtu	678	847	863	1 110	1 663
Príjmy z EÚ nezaradené do príjmov štátneho rozpočtu	216	63	30	9	9
Príjmy z EÚ (spolu)	894	911	893	1 120	1 673
medziročná zmena v %		1,9	-1,9	25,3	49,4
Čistá finančná pozícia SR	363	321	250	424	1 045

Zdroj: Štátne záverečné účty Ministerstva financií SR

Výsledný deficit sektora verejnej správy sa v roku 2010 nepodarilo znížiť, keď dosiahol úroveň -5497 mil. EUR, čo predstavovalo -8,3% HDP (v roku 2009 -8,1%). Položky zaznamenané na kapitálovom účte, predovšetkým čisté kapitálové transfery a v rámci nich investičné dotácie, ktoré vláda poskytuje trhovým výrobcam, zvýšili hodnotu záporných úspor ešte o -526 mil. EUR. V objeme boli investičné dotácie v roku 2010 nižšie ako v roku 2009 o 211 mld. EUR, to znamená, že táto položka nespôsobila nárast deficitu oproti minulému roku.

Oživenie investičných aktivít v sektore verejnej správy sa prejavilo v raste tvorby fixného kapitálu, ktorého podiel na HDP sa zvýšil o 0,3 p.b., t.j. na 2,6%. Tieto investície boli plne pokryté spotrebou fixného kapitálu.

Graf 2.3.4

Tabuľka 2.4.2 Vývoj príjmov a výdavkov sektora verejnej správy, podiel na HDP, %

Ukazovateľ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bežné príjmy sektora (spolu)	37,9	36,4	35,1	35,5	33,9	33,8	32,4	31,1	31,9	32,0	30,5
dane na produkciu	12,5	11,3	11,4	11,9	12,1	12,4	11,1	11,0	10,4	10,3	10,1
príspevky sociálneho poistenia	14,2	14,4	14,7	14,0	13,3	12,8	11,9	11,8	12,2	12,8	12,5
dôchodky z majetku	2,2	1,8	0,8	1,3	1,7	2,0	2,0	1,7	1,5	1,4	1,0
z toho dividendy	1,2	0,8	0,1	0,3	0,9	1,3	0,9	1,0	0,8	0,9	0,7
úroky	0,9	0,9	0,6	0,9	0,7	0,6	1,0	0,6	0,7	0,4	0,2
daň z príjmov	7,4	7,5	7,0	7,1	6,1	6,0	6,1	6,2	6,5	5,5	5,4
od fyzických osôb	3,9	4,0	3,9	4,0	3,2	3,2	3,1	3,3	3,4	2,9	2,7
od podnikateľských subjektov	3,5	3,4	3,2	3,1	2,9	2,8	3,0	2,9	3,1	2,61	2,63
ostatné bežné transfery	1,7	1,4	1,2	1,2	0,6	0,7	1,3	0,4	1,4	1,9	1,5
z toho D74 Medzinárodná spolupráca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,5	0,7	0,5
Bežné výdavky sektora (spolu)	21,9	20,9	20,4	18,4	18,0	17,4	16,6	15,8	16,0	18,6	18,5
subvencie na produkciu	2,5	2,1	1,5	1,7	1,9	1,3	1,3	1,2	1,7	1,6	1,4
dôchodky z majetku	4,1	4,0	3,6	2,5	2,2	1,7	1,9	1,6	1,5	1,5	1,4
sociálne dávky	13,5	13,6	13,7	11,9	12,3	12,4	11,9	11,6	11,3	13,7	14,1
ostatné bežné transfery	1,8	1,2	1,6	2,3	1,6	1,9	1,5	1,4	1,4	1,8	1,6
Disponibilný dôchodok, čistý	16,0	15,5	14,7	17,0	15,9	16,4	15,8	15,3	16,0	13,4	12,0
Konečná spotreba	20,1	20,6	20,3	20,4	19,0	18,3	18,8	17,1	17,6	20,0	19,6
Čisté úspory	-4,1	-5,2	-5,6	-3,4	-3,1	-1,9	-2,9	-1,8	-1,6	-6,6	-7,5

Kapitálový účet	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Čisté úspory	-4,1	-5,2	-5,6	-3,4	-3,1	-1,9	-2,9	-1,8	-1,6	-6,6	-7,5
Kapitálové transfery, prijaté mínus vyplatené	-9,4	-2,1	-3,4	-0,6	-0,4	-1,7	-1,1	-0,8	-1,3	-2,0	-0,9
Tvorba hrubého fixného kapitálu	2,8	3,1	3,3	2,6	2,4	2,1	2,2	1,9	2,0	2,3	2,6
Spotreba fixného kapitálu (-)	-3,8	-3,8	-3,7	-3,6	-3,4	-2,9	-2,7	-2,5	-2,5	-2,7	-2,7
Zmena stavu zásob	-0,2	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	-0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nadobudnutie mínus úbytok nef. neprod. aktí	0,0	-0,1	-0,4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1
Deficit sektora verejnej správy	-12,3	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,2	-1,8	-2,2	-8,1	-8,3

2.5 Zahraníčia

Aj v roku 2010 pokračovalo zlepšovanie vonkajšej makroekonomickej nerovnováhy, keď celkový deficit voči zahraničiu klesol na -2% z HDP, čo je v období po roku 2000 najlepší výsledok⁷. Zníženie zahraničného deficitu sa dosiahlo znížením deficitu na kapitálovom účte, keďže bilancia bežného účtu so zahraničím sa zhoršila.

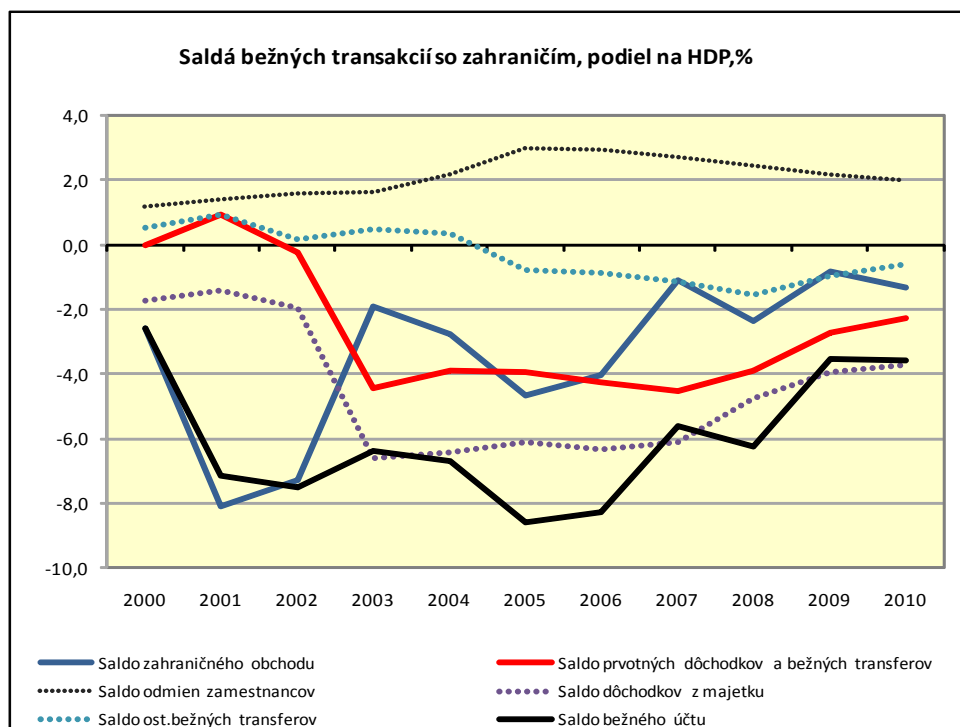
⁷ Účet zahraničia je konštruovaný z pohľadu zahraničia, t.j. príjmy sektora zahraničia predstavujú výdavky slovenskej ekonomiky, a naopak výdavky zahraničia sú príjmom ekonomiky. V tejto práci však vzťahy slovenskej ekonomiky voči zahraničiu budeme komentovať z pohľadu slovenskej ekonomiky.

Deficit bežného účtu so zahraničím v bežných cenách sa oproti roku 2009 len mierne zhoršil, keď jeho podiel na HDP dosiahol hodnotu -3,59% (v roku 2009 -3,56%). Jeho štruktúra sa však zmenila významnejšie.

V roku 2010 došlo k oživeniu zahraničného dopytu, čím opäť vzrástla exportná výkonnosť ekonomiky. Celkove vývoz tovarov a služieb vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o 20% (v tom vývoz tovarov o 22,7%). Pretože vyvezená produkcia je vysoko náročná na dovoz, pri raste vývozu rástol výrazne aj dovoz, a to o 20,5% (v tom dovoz tovarov o 25,2%). Rýchlejší rast dovozu oproti vývozu znamenal rast deficitu obchodnej bilancie na -858 mil. eur oproti predchádzajúcemu roku, čo v podiele na HDP predstavovalo -1,3% (zhoršenie o -0,47 p.b.). Objem vyvezeného tovaru ako aj dovezeného tovaru sa v roku 2010 blížil k hodnote tovarov z obdobia pred krízou.

Opačným smerom na deficit bežného účtu pôsobilo saldo prvotných dôchodkov a bežných transferov so zahraničím, keď deficit týchto transferov sa v roku 2010 znížil. Zníženie sa dosiahlo miernym rastom prvotných dôchodkov a ostatných bežných transferov prijatých zo zahraničia (o 0,1%), pričom vyplatené transfery klesli o -3,6% oproti roku 2009.

Graf 2.5.1

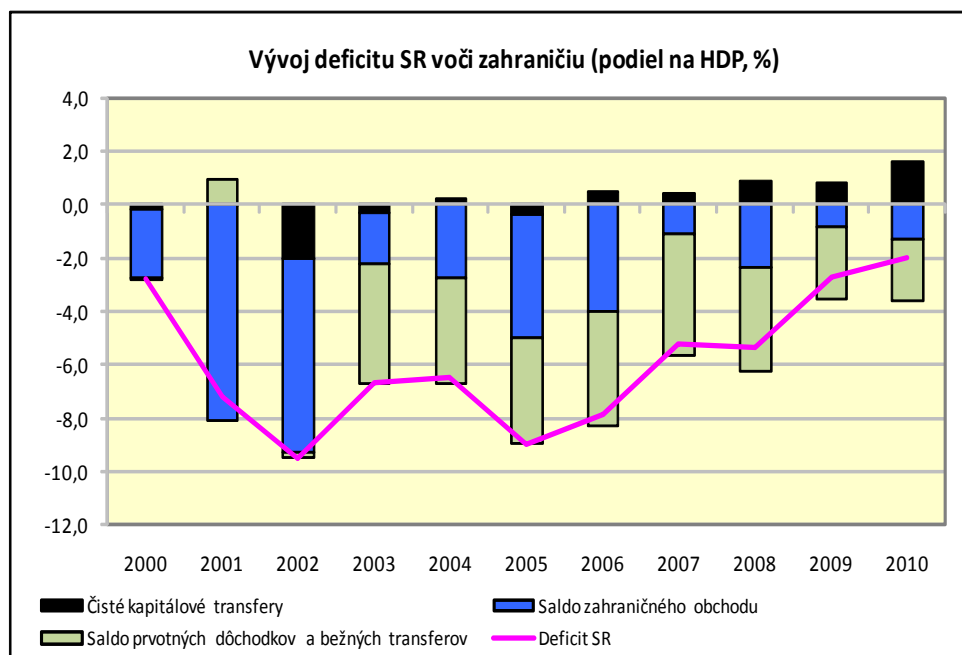

V rámci prijatých transferov zo zahraničia bol zaznamenaný pokles *odmien zamestnancov* (o -1,8%) v dôsledku zníženia počtu osôb pracujúcich v zahraničí, a *ostatných bežných transferov* (o -32,6%), ktorý bol kompenzovaný rastom dôchodkov z majetku (o 46,8%) a subvencií z EÚ (o 40%).

Na strane vyplatených transferov na zníženie deficitu pôsobilo zníženie platieb ostatných bežných transferov, v rámci ktorých sa zaznamenáva aj odvod z vlastných zdrojov do rozpočtov EÚ. Na druhej strane oživenie výkonnosti ekonomiky znamenalo vyplácanie vyšších objemov dividend a reinvestovaných ziskov do zahraničia (o 9,9%).

Transfery so zahraničím zaznamenané na kapitálovom účte v roku 2010 výrazne znížili celkový deficit SR vďaka nárastu kapitálových transferov z eurofondov (o 95%). Celkový deficit slovenskej ekonomiky voči zahraničiu dosiahol v roku 2010 hodnotu -1296 mil. EUR, čo je -2,0% HDP.

Graf 2.5.2

Tabuľka 2.5.1 Vývoj príjmov a výdavkov sektora zahraničia, podiel na HDP,%

Bežný účet zahraničia	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dovoz do SR	73,03	80,80	78,40	77,76	77,33	80,92	88,52	87,96	85,74	71,60	82,37
dovoz tovarov	64,29	71,36	68,98	68,72	69,69	72,52	80,17	79,16	75,85	62,25	74,37
dovoz služieb	8,74	9,44	9,42	9,04	7,64	8,40	8,36	8,80	9,88	9,35	8,00
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	4,75	5,10	5,00	9,53	9,89	11,06	11,78	11,36	11,17	8,91	8,19
odmeny zamestnancov	0,18	0,19	0,18	0,21	0,20	0,26	0,25	0,25	0,21	0,23	0,25
z toho hrubé mzdy	0,15	0,16	0,15	0,18	0,17	0,21	0,21	0,20	0,17	0,19	0,20
dôchodky z majetku	3,30	3,23	3,36	8,18	7,57	7,46	8,08	7,37	6,56	5,11	5,36
z toho dividendy	0,18	0,37	0,63	0,97	2,03	3,75	4,35	4,58	3,74	3,10	3,22
reinvestované zisky z PZI	0,12	0,05	0,04	4,54	3,82	1,82	1,99	1,11	0,30	0,75	0,62
dane na produkciu (produkty)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	0,27	0,30	0,38	0,35	0,30	0,30
ostatné bežné transfery	1,27	1,68	1,46	1,14	1,96	3,06	3,15	3,36	4,06	3,27	2,29
Vývoz zo SR	70,45	72,71	71,12	75,84	74,54	76,25	84,49	86,86	83,36	70,76	81,07
vývoz tovarov	59,26	60,74	59,68	66,24	65,96	67,16	74,79	77,40	74,26	63,38	74,23
vývoz služieb	11,19	11,97	11,44	9,60	8,58	9,09	9,70	9,45	9,09	7,38	6,84
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	4,73	6,02	4,78	5,07	5,99	7,13	7,51	6,83	7,29	6,18	5,90
odmeny zamestnancov	1,36	1,60	1,77	1,84	2,37	3,23	3,19	2,99	2,67	2,42	2,27
z toho hrubé mzdy	1,09	1,28	1,37	1,57	1,98	2,84	2,81	2,62	2,33	2,12	1,99
dôchodky z majetku	1,56	1,80	1,41	1,60	1,16	1,35	1,75	1,26	1,78	1,16	1,63
subvencie na produkciu (z EU)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,39	0,59	0,61	0,63	0,58	0,48	0,64
ostatné bežné transfery	1,82	2,62	1,61	1,64	2,07	1,96	1,97	1,95	2,27	2,11	1,36
Saldo obchodnej bilancie (z pohľadu zahraničia)	2,58	8,08	7,28	1,91	2,78	4,67	4,03	1,10	2,38	0,83	1,30
saldo tovarov	5,02	10,62	9,30	2,48	3,73	5,36	5,37	1,75	1,59	-1,13	0,15
saldo služieb	-2,45	-2,54	-2,02	-0,56	-0,95	-0,70	-1,34	-0,65	0,79	1,96	1,16
Saldo prvotných dôchodkov a bežných transferov	0,01	-0,93	0,22	4,46	3,90	3,93	4,27	4,53	3,88	2,73	2,29
saldo odmien zamestnancov	-1,19	-1,41	-1,58	-1,63	-2,17	-2,97	-2,94	-2,74	-2,45	-2,19	-2,02
saldo dôchodkov z majetku	1,74	1,43	1,95	6,59	6,41	6,12	6,33	6,11	4,78	3,94	3,73
saldo ostatných bežných transferov	-0,55	-0,94	-0,15	-0,51	-0,34	0,78	0,87	1,16	1,56	0,97	0,58
Saldo bežného účtu zahraničia	2,59	7,16	7,50	6,37	6,68	8,59	8,30	5,64	6,26	3,56	3,59
Kapitálové transfery prijaté minus vyplatené	0,20	0,02	2,00	0,33	-0,19	0,36	-0,45	-0,43	-0,90	-0,82	-1,63
z toho kapitálové transfery prijaté	0,29	0,11	2,03	0,37	0,37	0,95	0,04	0,07	0,04	0,05	0,04
kapitálové transfery vyplatené (-)	0,10	0,10	0,07	0,08	0,56	0,62	0,52	0,70	0,83	0,91	1,70
Prebytok zahraničia	2,8	7,2	9,5	6,7	6,5	9,0	7,9	5,2	5,4	2,7	2,0

3. Zhodnotenie vývoja ekonomického cyklu v desaťročnom období

Na záver by sme chceli vyhodnotiť cyklus ekonomického vývoja v SR za posledné desaťročné obdobie, t.j. za roky 2000-2010. Vychádzame pritom aj z výsledkov predchádzajúcich prác, ktoré sa systematicky venovali analýze jednotlivých období z pohľadu vývoja HDP a hospodárenia inštitucionálnych sektorov⁸. Vývoj HDP a jeho komponentov

⁸ Keďže údaje Národných účtov SR v sledovanom období prechádzali viacerými revíziami, ako aj zmenou menovej jednotky z korún na eurá, resp. zmenou bázyckého roku pri prepočte údajov do stálych cien reťazením objemov (z 2000 na 2005), môžu sa niektoré údaje, resp. analytické výsledky mierne líšiť od údajov zverejnených v predchádzajúcich prácach.

sme sledovali na údajoch v stálych cenách prepočítaných k bázičnému roku 2005 reťazením objemových indexov, vývoj v inštitucionálnych sektoroch na údajoch v bežných cenách.

Za ostatné desaťročné obdobie prešla slovenská ekonomika vývojovými štádiami, ktoré sa dajú identifikovať ako: obdobie stabilizácie ekonomiky a naštartovanie jej rastu (2000-2003), obdobie akcelerácie rastu ekonomiky (2004-2007), obdobie spomaľovania rastu a recesia ekonomiky (2008-2009) a postupné oživenie ekonomického rastu v roku 2010.

3.1 Obdobie stabilizácie a naštartovania ekonomického rastu (2000-2003)

Vývoj HDP

Po rokoch spomaľovania rastu ekonomiky, hlbokoj vnútornej i vonkajšej nerovnováhe, možno považovať rok 2000 za východisko obdobia, kedy sa politika zamerala na stabilizáciu vonkajšieho deficitu, ktorý sa znížil na -2,7%, na stabilizáciu podnikov, keď sa realizovali opatrenia na ozdravenie nefinančných podnikov a reštrukturalizáciu bankového sektora. Postupne sa naštartoval rast ekonomiky, z 1,4% v roku 2000 na 4,8% v roku 2003. Po zavedení ozdravných opatrení začala vláda s konsolidáciou verejných financií, keď sa už v roku 2003 podarilo znížiť vnútorný deficit na -2,8% HDP.

HDP z produkčnej stránky bol podporovaný rastom produkcie, predovšetkým odvetví priemyslu (automobilového a elektrotechnického), ale aj obchodu, dopravy, reštaurácií a hotelov.

Zdrojom rastu HDP z dopytovej stránky boli v rokoch 2000-2003 predovšetkým nové investície a rýchlejší rast konečnej spotreby domácností. Zahraničný dopyt v roku 2002 dosahoval -7,8% HDP. Až v roku 2003, keď sa výrazne posilnila exportná výkonnosť ekonomiky, záporný podiel zahraničného dopytu sa znížil na -2,1% HDP.

V dôchodkovej skladbe HDP sa v rokoch 2000-2003 začína prejavovať znižujúci sa podiel odmien za prácu, pri raste podielu čistého prevádzkového prebytku, predovšetkým zásluhou rýchlejšieho rastu zmiešaných dôchodkov podnikateľov.

Hospodárenie inštitucionálnych sektorov

Potom čo prebehla revitalizácia v nefinančných podnikoch a kapitálové transfery zo sektora verejnej správy vykryli vykazovaný deficit spred roka 2000, hospodárenie nefinančného sektora sa stabilizovalo. Čistý prevádzkový prebytok sa vyvíjal ešte dosť nerovnomerne a disponibilné príjmy sektora mali skôr klesajúcu tendenciu. Deficit sektora sa v rokoch 2001-2003 udržal v hraniciach -2,0% až -3,6% HDP.

Začiatkom uvedeného obdobia sa aj v bankách uskutočnila reštrukturalizácia a postupne zlé aktíva bánk boli vymenené za aktíva, ktoré bankám začali prinášať úrokové výnosy. Prejavilo sa to rastom ich čistého prevádzkového prebytku v štruktúre HDP na 1,4% v roku 2003, ako aj rastom čistých dôchodkov z majetku. Ozdravenie finančného sektora znamenalo, že sektor vykazoval stále vyššie prebytky, ktoré v roku 2002 predstavovali 1,9% HDP (čo bola najvyššia úroveň v celom sledovanom časovom rade).

V sektore domácností sa úsporné opatrenia vlády prejavili v spomalení tempa rastu odmien zamestnancov, ktoré predstavujú hlavný príjem v sektore. Na druhej strane sa zvyšoval podiel príjmu z podnikania. Keďže reforma v sociálnej oblasti v roku 2003 priniesla pokles podielu sociálnych dávok na HDP takmer o 1,8 p.b., disponibilný príjem domácností prudko klesol z 59,3% na 56,5% HDP. Reakciou na príjmy bol preto aj spomalený rast výdavkov domácností na konečnú spotrebu v roku 2003. Celkove čisté úspory sektora klesli v roku 2003 na 0,7% HDP, čo oproti roku 2000 bola zmena o -3,2 p.b. Aj pri znižovaní miery úspor boli výdavky domácností na investície v tomto období vysoké (6,1% HDP v roku 2002, resp. 5,4% HDP v roku 2003), čo spôsobilo, že hospodárenie domácností prešlo do záporných hodnôt (-0,9%, resp. -1,1% HDP). Od roku 2002 sa začalo obdobie zadlžovania sektora domácností (ktoré narastalo až do roku 2007).

Hospodárenie sektora verejnej správy bolo na začiatku sledovaného obdobia ovplyvnené hospodárskou politikou orientovanou na revitalizáciu nefinančných podnikov a reštrukturalizáciu bankového sektora, čo znamenalo prehĺbenie deficitu sektora až na úroveň -12,3% HDP v roku 2000, resp. -8,2% v roku 2002. Až následná konsolidácia financií sektora verejnej správy priniesla zníženie deficitu v roku 2003 na -2,8% HDP. Na príjmovej strane účtu sektora v rokoch 2001 – 2003 bol zaznamenaný znižujúci sa podiel daní z príjmov právnických osôb, pri vcelku stabilnom vývoji daní z príjmov fyzických osôb, ako aj daní z produkcie. Na strane výdavkov v roku 2003 výrazne klesol podiel vyplatených sociálnych dávok domácnostiam. Výsledný disponibilný príjem sektora tak v roku 2003 vzrástol o 2,3 p.b. (17% HDP), čím sa vytvorila rezerva na zníženie výsledného deficitu sektora, keďže konečnú spotrebu si sektor vlády udržal v rokoch 2000-2003 približne na úrovni okolo 20% HDP.

Vo vzťahu k zahraničiu, keď sa v roku 2000 dosiahol deficit vo výške -2,8% HDP, si ekonomika SR v nasledujúcich dvoch rokoch deficit opäť prehĺbila na -7,2%, resp. -9,5% HDP. Vplyv na rast zahraničnej zadlženosti v týchto rokoch mal najmä vysoký rast deficitu

zahraničného obchodu, ako aj kapitálové transfery do zahraničia (v roku 2002). V roku 2003 sa už prejavil vplyv zahraničných investícií na Slovensku v raste exportnej výkonnosti ekonomiky (rast podielu vývozu zo 70,4% v roku 2000 na 75,8% v roku 2003), pri poklese dovoznej náročnosti na 77,8% HDP v roku 2003. Tento vývoj znamenal zníženie deficitu zahraničného obchodu v roku 2003 až o 5,4 p.b., t.j. na -1,9% HDP. V súvislosti s rastom priamych zahraničných investícií začali rásť platby dividend a reinvestovaných ziskov do zahraničia, čo sa prejavilo v narastaní deficitu *prvotných dôchodkov a bežných transferov* na úroveň -4,5% HDP v roku 2003 (v prechádzajúcich rokoch bilancia týchto transferov bola nižšia ako 1%). Deficit slovenskej ekonomiky voči zahraničiu sa tak v roku 2003 upravil na -6,7% HDP.

3.2 Obdobie akcelerácie rastu ekonomiky (2004-2007)

Vývoj HDP

Obdobie vývoja ekonomiky v rokoch 2004 až 2007 bolo charakterizované zrýchľujúcim sa rastom slovenskej ekonomiky, pokračovaním konsolidácie verejných financií, udržiavaním úrovne deficitu bežného účtu so zahraničím a ďalším prílevom zahraničných investícií. V roku 2004 sa Slovensko stalo členom Európskej únie, čím sa zvýšila dôvera k ekonomickému prostrediu Slovenska. Súčasne bol stanovený predpokladaný termín vstupu do eurozóny k 1. januáru 2009.

Rast ekonomiky sa od roku 2004 zrýchľoval, z 5,1% na 10,5% v roku 2007. Vysoký rast HDP sa dosahoval vďaka ďalším zahraničným investíciám, ktoré posilnili produkčnú schopnosť odvetví orientovaných na vývoz. V HDP vyčíslenom produkčnou metódou rástol predovšetkým podiel pridanej hodnoty, pri poklese podielu daní z produktov.

Rast HDP zo spotrebnej strany sa dosahoval predovšetkým rastom investičného dopytu a konečnej spotreby domácností (do roku 2005). V roku 2007 aj zahraničný dopyt kladne prispel k rastu HDP, keďže objem vývozu prevyšoval objem dovozu.

V dôchodkovej skladbe HDP (v bežných cenách) v období najvyššej prosperity vidieť, že na raste ekonomiky najviac získavali odmeny kapitálu, reprezentované ukazovateľom čisté prevádzkové prebytky právnych subjektov, kým spotreba fixného kapitálu mala znižujúci podiel na HDP. Na druhej strane odmeny za prácu zamestnancov v tomto období znižovali svoj podiel na HDP až na úroveň 36,2% v roku 2007. Tento trend sčasti kompenzoval vývoj zmiešaných dôchodkov podnikateľov, keďže časť ich príjmu sa tiež považuje za odmenu za prácu. Z tohto vývoja sa dá usudzovať, že vysoké prírastky v ekonomike sa dosahovali aj

vd'aka nízkym nákladom na prácu zamestnancov. Podiel čistých daní z produkcie v roku 2005 vzrástol na 10,7% HDP aj vd'aka daňovej reforme z roku 2004. V nasledujúcich dvoch rokoch sa však už túto úroveň nepodarilo udržať, čo súviselo aj s nižším rastom konečnej spotreby domácností, ale predovšetkým s efektom rýchlejšieho rastu vývozu, z ktorého sa neuplatňujú dane z produkcie.

Hospodárenie inštitucionálnych sektorov

V hospodárení sektora nefinančných podnikov sa rýchly rast ekonomiky prejavil v rýchlejšom raste ich čistého prevádzkového prebytku, z 12,8% HDP v roku 2004 na 15,7% v roku 2007. Realizované priame zahraničné investície najmä v automobilovom priemysle znamenali v tomto sektore aj nárast podielov zo zisku ako aj nerozdelených dôchodkov, ktoré sa odvádzajú zahraničným investorom v podobe dividend a reinvestovaných ziskov z priamych zahraničných investícií. Súčasne však daňová reforma z roku 2004 znížila daňové zaťaženie podnikov, a to na 2,6 resp. 2,7% HDP. Priaznivý vývoj v príjmovej a výdavkovej časti znamenal, že v období 2004-2007 rástol podiel disponibilných príjmov, resp. čistých úspor na HDP (z 2,8% v roku 2004 na 5,9% v roku 2007), čím si sektor vytváral zdroje na investovanie. Po vstupe SR do EÚ v roku 2004 začali nefinančné podniky čerpať aj investičné dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ, čím sa možnosti investovania ešte rozšírili. Po prechodnom raste deficitu sektora v roku 2005 na -5,7% HDP sa v ďalších dvoch rokoch znižovalo zadlženie sektora až na -2,4% HDP v roku 2007.

V sektore finančných podnikov sa priaznivý vývoj ekonomiky tiež premietol v raste čistého prevádzkového prebytku, najmä v rokoch 2004-2005. Hospodárenie sektora je ovplyvnené predovšetkým vývojom dôchodkov z majetku. V tomto období rástol najmä úrokový výnos, kým na druhej strane rástol podiel platieb dividend a reinvestovaných ziskov do zahraničia, keďže aj v tomto sektore sa zvýšil podiel priamych zahraničných investícií. Nárast disponibilných príjmov v sektore po roku 2005 bol spôsobený aj nárastom platieb súkromného dôchodkového poistenia, ktoré bolo podmienené naštartovaním druhého piliera dôchodkovej reformy v roku 2005. Sektor ako celok vykazoval v období 2004-2007 prebytky, ktoré sa znižovali z 1% HDP v roku 2005 na 0,1% v roku 2007.

Rýchlo sa rozvíjajúca ekonomika naštartovala aj sektor domácností k vyšším výdavkom, ktoré však neboli kryté ich príjmami, čím sa sektor v tomto období čoraz viac zadlžoval, najmä v roku 2006, kedy sektor domácností dosiahol najvyšší deficit v celom sledovanom období, -1,8% HDP. Domácnosti sa zadlžovali napriek tomu, že v týchto rokoch sa rast ich

disponibilného príjmu výrazne spomalil (na 55% HDP v roku 2006). Na strane príjmov klesal podiel odmien zamestnancov (z 39% HDP v roku 2004 na 38,9% v roku 2007). Tiež reforma v sociálnej oblasti z roku 2003 znižovala postupne podiel vyplácaných sociálnych dávok na 12,1% HDP v roku 2007. Daňová reforma v oblasti priamych daní znížila daňové zaťaženie pracovných príjmov asi na úroveň 3,2% až 3,3% HDP. Konečná spotreba domácností sa spomaľovala, najmä ku koncu obdobia, keď jej podiel na HDP predstavoval 55,2%, čím sa domácnostiam podarilo zvýšiť čisté úspory na 1,6% HDP. Na začiatku obdobia 2004-2006 domácností vo zvýšenej miere investovali predovšetkým do bývania, čím sa ich deficit zvyšoval až na -1,8% HDP. Až v roku 2007 vďaka vyšším úsporám a nižšej miere investovania sa ich deficit znížil na -0,7% HDP.

V období rokov 2004-2007 v sektore verejnej správy pokračovala konsolidácia verejných financií, ktorá priniesla úspech v podobe znižovania deficitu, v roku 2007 až na úroveň -1,8% HDP. V príjmoch sektora sa odrazila daňová reforma z roku 2004, ktorá hlavne zmenila štruktúru výberu daní, keď sa zvýšil podiel daní z produkcie a znížil sa podiel daní z príjmov fyzických a právnických osôb. Súčasne sa v tomto období znižovala aj miera prerozdelenia prostriedkov verejných financií. Pri znižovaní podielu bežných príjmov na HDP (z 33,9% na 31,2%), klesal aj podiel bežných výdavkov (z 18% na 15,8%). Po vstupe SR do EÚ vzrástol aj objem transakcií s inštitúciami EÚ. Bilancia týchto transakcií je kladná v prospech štátneho rozpočtu SR, neznižuje tým disponibilný príjem sektora. Vývoj na strane príjmov i výdavkov v sektore sa prejavil v poklese disponibilných príjmov v štruktúre HDP, na 15,3%. Keďže úsporné opatrenia vlády sa premietli najmä v znižovaní podielu konečnej spotreby sektora (na 17,1% v roku 2007), sektor dosiahol v tomto období zníženie „záporných čistých úspor“ z -3,1% v roku 2004 na -1,8% v roku 2007. Vývoj na kapitálovom účte prechodne zhoršil celkový deficit sektora v rokoch 2005-2006 na -2,8%, resp. -3,2% aj v dôsledku rastu nákladov na kofinancovanie prostriedkov čerpaných z rozpočtov EÚ (investičných dotácií).

Vo vzťahu k zahraničiu ekonomika SR znížila deficit až v roku 2007 na -5,2%, keď dva roky predtým deficit narástol na -9,0%, resp. -7,9% HDP. Tento nepriaznivý vývoj v rokoch 2004-2006 bol spôsobený rýchlym rastom vývozu, ktorý bol ale vysoko náročný na dovoz materiálu, tovarov, ale aj technológií. Išlo o prechodné obdobie, ktoré súviselo s prílevom ďalších zahraničných investícií, čo prinieslo nárast deficitu obchodnej bilancie na -4,7%, resp. -4% HDP. Až v roku 2007 sa obchodná bilancia upravila na -1,1% HDP, keď pri rýchlom raste vývozu sa mierne znížila dovozná náročnosť. V roku 2007 sa dosiahla najvyššia

exportná výkonnosť ekonomiky v celom časovom rade (86,9% HDP), pri dovoznej náročnosti 88% HDP. Rast deficitu prvotných dôchodkov a bežných transferov so zahraničím v tomto období (z -3,9% HDP na -4,5% HDP) tiež súvisel s rastom priamych zahraničných investícií, t.j. s odvodmi dividend a reinvestovaných ziskov do zahraničia.

3.3 Obdobie spomaľovania rastu a recesia ekonomiky (2008-2009)

Vývoj HDP

V roku 2008 sa prejavili prvé dopady svetovej hospodárskej krízy aj na slovenskú ekonomiku, keď hlavne v dôsledku zníženia zahraničného dopytu sa spomalilo tempo rastu produkcie v odvetviach priemyselnej výroby. Pokles rastu HDP v roku 2008 oproti predchádzajúcemu roku predstavoval -4,6 p.b., t.j. ročné tempo rastu bolo 5,9%. Rok 2008 bol súčasne rokom, kedy sa rozhodovalo o prijatí Slovenska do eurozóny, preto hlavnou úlohou vlády bolo splniť maastrichtské kritériá, čo sa podarilo dosiahnuť s deficitom verejných financií vo výške -2,2% HDP. Vysoká závislosť slovenskej ekonomiky na hospodárskom vývoji krajín EÚ sa naplno prejavila v roku 2009, keď ekonomika prešla do recesie, HDP klesol o -4,8%, čo bol prepad o -10,8 p.b..

Vo vývoji HDP z produkčnej strany sa dopad hospodárskej krízy prejavil znížením materiálovej náročnosti produkcie, keďže sa obmedzovala výroba, znižovala sa rozostavanosť a rozpracovanosť výroby, znižovali sa náklady, atď. Znižoval sa aj výber čistých daní z produktov, ktoré v roku 2009 predstavovali už len 9% HDP.

Rast HDP z dopytovej strany v roku 2008 v rámci domáceho dopytu podporovala predovšetkým konečná spotreba domácností (3,2 p.b.), vysoký príspevok tvorby hrubého fixného kapitálu z minulých období sa znížil na 1,3 p.b. V roku 2009 sa hospodárska kríza najvýraznejšie prejavila znížením investícií investičných aktivít o -19,7% a výrazným znížením stavu zásob. Rast konečnej spotreby domácností sa v roku krízy takmer zastavil a spolu s konečnou spotrebou verejnej správy zmiernili prepad HDP.

V rámci zahraničného dopytu už v roku 2008 rast vývozu i dovozu (v stálych cenách) spomalil na 3,1% (vývoz o 11,2 p.b., dovoz o 6,1 p.b.). V tomto roku bol príspevok zahraničného dopytu k rastu HDP takmer nulový. V nasledujúcom roku vývoz ďalej oslaboval, keď klesol o -13,7%. Keďže dovoz klesol výraznejšie (o -15,4%), v roku krízy zahraničný dopyt prispel kladne k vývoju HDP 1,7 p.b.

V dôchodkovej skladbe HDP v roku 2009 kríza zmenila výrazne jeho štruktúru. Čistý prevádzkový prebytok klesol o -16,6% a kým v roku 2008 tvoril ešte 38,2% HDP, v roku

2009 už len 33,9%. Na druhej strane sa zvýšil podiel odmien zamestnancov na 38,7%, aj keď ich rast v roku 2009 bol takmer nulový. V predchádzajúcich obdobiach, v čase prosperity, sa ich podiel na dôchodkovej skladbe HDP neustále zhoršoval až na 36,3% v roku 2008. Podiel daní z produkcií sa so zhoršujúcou ekonomickou situáciou tiež klesol o 1,1 p.b., t.j. na 8,5%.

Hospodárenie inštitucionálnych sektorov

Nástup hospodárskej krízy v priebehu roka 2008 sa v plnej miere premietol vo výsledkoch hospodárenia sektora nefinančných podnikov až v roku 2009. Hospodársky výsledok sektora meraný čistým prevádzkovým prebytkom ešte v roku 2008 tvoril 15,9% HDP, v nasledujúcom roku sa prepadol na 10,6%. Spolu s ním sa výrazne znížil aj odvod daní z príjmov. Na strane bežných výdavkov sektora klesol aj objem vyplatených dividend a reinvestovaných ziskov, ale ich miera meraná k čistému prevádzkovému prebytku bola vyššia ako rok predtým. V dôsledku nepriaznivého vývoja príjmov si podniky už nevytvárali úspory v takej výške ako v rokoch predchádzajúcich. Podniky zvolili preto opatrný prístup k investovaniu a čerpaniu úverov, čo sa prejavilo v znížení fixného kapitálu v roku 2009 až o -30,2%. Stabilizujúco na výsledok hospodárenia pôsobilo čerpanie zo zásob. Deficit sektora sa v roku 2008 znížil na -1,3%, ale ďalšom roku už nefinančné podniky vykázali prebytok vo výške 2 384 mil. EUR.

Na hospodárenie sektora finančných podnikov nepriaznivo pôsobila najmä znížená úverová aktivita bánk, nižší dopyt po úveroch a vyššie riziká a straty. Preto jednou z reakcií sektora na krízu bola úspora prevádzkových nákladov, čím sa v celkovej bilancii príjmov a výdavkov vytvorili v roku 2009 zdroje v podobe kladných čistých úspor. Keďže aj investičné aktivity finančného sektora oproti roku 2008 výrazne klesli, v sektore sa v roku 2009 vytvoril prebytok vo výške 761 mil. EUR.

V sektore domácností sa dopad krízy prejavil predovšetkým spomalením, ba až zastavením rastu hlavných príjmov z ekonomickej aktivity, t.j. zo zamestnania a z podnikania. V čase krízy sa zvyšovali počty nezamestnaných osôb a v roku 2009 miera nezamestnanosti dosiahla 12,1%. Výpadok príjmov zo zamestnania bol čiastočne kompenzovaný rastom príjmov zo sociálnych dávok a ďalších sociálnych podpôr, ktoré vzrástli oproti roku 2008 dvojnásobne. Vývoj na strane príjmov i výdavkov domácností viedol v roku 2009 k výraznému spomaleniu rastu disponibilného dôchodku. Zastavenie rastu miezd, výpadok miezd v dôsledku rastu nezamestnanosti, narastanie sociálnej neistoty viedlo domácností k šetreniu: zastavil sa rast výdavkov na konečnú spotrebu a v sektore sa vytvorili čisté úspory vo výške 1 413 mil. EUR.

V roku 2009 sa domácnosti správali opatrnejšie aj voči úverom a už sa v takej miere nezadlžovali ako v predchádzajúcich rokoch, znížili sa ich výdavky na investície. Po siedmich rokoch, keď sektor domácností vytváral deficit, v roku 2009 už bol zaznamenaný prebytok vo výške 499 mil. EUR.

V sektore verejnej správy sa podarilo v roku 2008 dosiahnuť deficit -2,2% HDP, čím boli splnené maastrichtské kritériá pre vstup Slovenska do eurozóny k 1.1.2009. V roku 2008 ešte prevládali optimistické očakávania a predpoklady, že dopad krízy na slovenskú ekonomiku nebude veľký. V roku 2009, keď sa zhoršovali výhľady pre ekonomiky, vláda prijala viaceré tzv. protikrizové opatrenia s cieľom zmierniť dopad hospodárskej krízy na vybrané skupiny obyvateľov a stabilizovať podnikovú sféru. Kríza mala za následok výpadok príjmov z daní, predovšetkým daní z príjmov právnických osôb, ako aj fyzických osôb. Niektoré opatrenia vlády v tomto období boli zamerané aj na zníženie daňového zaťaženia nízko a stredne príjmových skupín občanov. Na jednej strane výpadok príjmov z daní a na druhej strane nárast sociálnych dávok viedli k prudkému zníženiu disponibilného dôchodku sektora o -21,2%. Keďže rast výdavkov na konečnú spotrebu sektora v roku 2009 predstavoval 6,9%, sektor vykázal „záporné čisté úspory“ vo výške -4170 mil. EUR. Celkový deficit sektora v krízovom roku 2009 vzrástol na -8,1% HDP.

Vo vzťahu slovenskej ekonomiky voči zahraničiu už v roku 2008 boli zaznamenané vplyvy zhoršujúcej sa ekonomickej situácie v krajinách, do ktorých smeruje slovenský vývoz (Nemecko, Česko a ďalšie krajiny EÚ). Raz vývozu (v bežných cenách) spomalil na 4,5%, rast dovozu na 6,2%. Deficit bežného účtu zahraničia sa vplyvom zhoršeného deficitu obchodnej bilancie (-2,4% HDP) zvýšil v roku 2008 na -6,3% HDP. Zvýšené čerpanie prostriedkov z eurofondov zmiernilo celkový deficit voči zahraničiu na -5,4% HDP. V roku 2009 došlo k zlepšeniu vonkajšej makroekonomickej nerovnováhy, keď celkový deficit voči zahraničiu klesol na -2,4% HDP. Na tomto vývoji sa podieľala aj bilancia zahraničného obchodu, keď vývoz klesol menej ako dovoz (o -20,2%, resp. -21,5%). Aj bilancia prvotných dôchodkov a bežných transferov sa vyvinula priaznivejšie hlavne z dôvodov nižšieho salda dôchodkov z majetku. Vývoj na kapitálovom účte tiež prispel k zníženiu deficitu.

3.4 Čiastočné oživenie ekonomického rastu v roku 2010

Vývoj HDP

Oživenie vo svetovej ekonomike v roku 2010 malo priaznivý vplyv aj na ekonomiku Slovenska, ktorá ako sme vyššie ukázali, je vysoko závislá na zahraničnom dopyte. Po roku

recesie HDP opäť rástol, a to o 4,2%. Na tomto vývoji sa podieľali predovšetkým tie odvetvia priemyselnej výroby, ktoré sú najvyššími vývozcami. V produkčnej stránke HDP sa obnovenie výrobných aktivít prejavilo v roku 2010 aj rastom materiálovej náročnosti, keďže išlo predovšetkým o rast v odvetviach s vyššou materiálovou náročnosťou.

Najdynamickejšie rastúcu zložkou HDP z hľadiska použitia bol zahraničný dopyt, v ktorom vývoz vzrástol o 16,5% (v stálych cenách), pričom dovoz zaostával za vývozom len nepatrne (16,3%). Na strane domáceho dopytu bol rozhodujúci investičný dopyt, ktorý k rastu HDP prispel 2,6 p.b. ale aj prírastok zásob. V tomto roku konečná spotreba domácnosti prvýkrát v celom sledovanom období neprispela k rastu HDP.

V dôchodkovej skladbe HDP sa oživenie v ekonomike prejavilo rastom podielu čistého prevádzkového prebytku asi o 1 p.b., pričom naopak podiel odmien zamestnancov klesol o 0,7 p.b. Pokles podielu čistých daní z produkcie odráža aj vzrastajúcu úlohu vývozu, na ktorý sa nevzťahuje daň z pridanej hodnoty.

Hospodárenie inštitucionálnych sektorov

Ako sme už konštatovali v práci, oživenie v sektore nefinančných podnikov sa premietlo do výrazného rastu disponibilných zdrojov sektora, hlavne v dôsledku rastu čistého prevádzkového prebytku, ale pri vyšších platbách dividend a reinvestovaných ziskov do zahraničia. V sektore sa obnovili investičné aktivity, na financovanie ktorých sa okrem vlastných zdrojov využívali aj kapitálové transfery a v menšej miere úvery od bánk. Tvorba hrubého fixného kapitálu medziročne vzrástla o 19,2%, a podniky si vytvárali opäť zásoby materiálu, tovaru a nedokončenej výroby. Celkový prebytok sektora z roku 2009 sa v roku 2010 znížil na 1084 mil. EUR.

Oživenie v ekonomike prinieslo priaznivejšie podmienky aj pre finančný sektor. Došlo k čiastočnému oživeniu v oblasti poskytovania úverov domácnostiam, pri stagnácii úverov podnikom. Na rast disponibilných príjmov sektora okrem výnosov z úrokov mali aj úspory prevádzkových nákladov. Naakumulované úspory sektor neinvestoval, čím sa prebytok sektora ďalej zvýšil na 1061 mil. EUR.

V sektore domácností oživenie ekonomických aktivít sa neprejavilo výraznejšie. Keďže situácia na trhu práca sa zlepšovala len pomaly, disponibilný dôchodok v porovnaní s vývojom HDP skôr stagnoval. Príjmy zo zamestnania a z podnikania sa len mierne zvýšili, preto v disponibilnom príjme domácností hrali ešte veľkú úlohu aj príjmy zo sociálnych dávok. Domácnosti naďalej šetrili najmä na výdavkoch na konečnú spotrebu, ktorá vzrástla

len nepatrne, ako aj na investíciách. Naakumulované prostriedky zvýšili v roku 2010 prebytok v sektore na 3 217 mil. EUR.

V roku 2010 sa podarilo v sektore verejnej správy stabilizovať deficit na úrovni - 8,3% HDP. Oživenie v ekonomike neprinieslo v sektore vyššie príjmy v porovnaní s HDP. Vývoj daní z produkcie zaostával za vývojom ekonomiky. Výpadok bol zaznamenaný najmä u daní z príjmov fyzických osôb, zatiaľ čo výber daní z príjmov právnických osôb pôsobil stabilizujúco. V roku 2010 sa podarilo stabilizovať aj odvody príspevkov do Sociálnej poisťovne a Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Keďže výdavková strana sektora bola ešte značne zaťažená vysokými platbami sociálnych dávok, disponibilný dôchodok sektora bol nižší ako v roku 2009. Aj keď sa úsporné opatrenia vlády premietli čiastočne do vývoja konečnej spotreby, ktorá vzrástla medziročne o 2,4%, „záporné čisté úspory“ sektora sa zvýšili na -4971 mil. EUR. Položky kapitálového účtu, najmä čisté kapitálové transfery tiež prispeli k rastu zadlženosti sektora. Výsledný deficit sektora verejnej správy sa v roku 2010 v porovnaní s predchádzajúcim rokom nepodarilo znížiť.

V roku 2010 pokračovalo zlepšenie vonkajšej makroekonomickej nerovnováhy, keď celkový deficit voči zahraničiu klesol na -2% HDP. K zníženiu deficitu prispeli predovšetkým položky z kapitálového účtu, pričom deficit bežného účtu sa zhoršil. Pri oživení zahraničného dopytu v roku 2010 rýchlejší rast dovozu (v bežných cenách) oproti vývozu (20,5%, resp. 20,0%) znamenal rast deficitu obchodnej bilancie na -1,3% HDP, pričom deficit prvotných dôchodkov a bežných transferov sa znížil na -2,3% HDP. Čisté kapitálové transfery zaznamenané na kapitálovom účte výrazne znížili celkové zadlženie ekonomiky, vďaka nárastu čerpania kapitálových transferov z eurofondov.

Záver

Čiastočné oživenie ekonomiky v roku 2010 uzatvára jednu etapu desaťročného cyklu vo vývoji slovenskej ekonomiky od roku 2000. Slovenská ekonomika v tomto období prešla štyrmi vývojovými etapami.

V období stabilizácie a naštartovania rastu (2000-2003) hlavnými zdrojmi rastu boli nové investície a zrýchlený rast konečnej spotreby domácností. Kľúčovým pre hospodársky rast boli reštrukturalizácia bankového a podnikového sektora, čo predstavovalo záťaž pre hospodárenie sektora verejnej správy. Politika bola zameraná aj na stabilizáciu vonkajšieho deficitu.

V období zrýchleného rastu ekonomiky (2004-2007) boli akceleračným rastu zahraničné investície a zahraničný dopyt. V hospodárení inštitucionálnych sektorov boli rozhodujúce zahraničné investície, čerpanie dotácií zo štrukturálnych fondov a rýchly rast dopytu domácností financovaný aj úvermi. V sektore verejnej správy pokračovala konsolidácia verejných financií zameraná na znižovanie deficitu. V štruktúre zahraničného deficitu rastie deficit prvotných dôchodkov a bežných transferov, pri znižovaní deficitu obchodnej bilancie.

V období spomalenia a recesie (2008-2009) významne klesal zahraničný dopyt. Výrazne sa zhoršilo hospodárenie v nefinančných korporáciách, čo malo veľký dopad na nezamestnanosť. Výdavky domácností na konečnú spotrebu mali stabilizujúci efekt na vývoj HDP, ale hospodárenie v samotnom sektore domácností sa tiež zhoršovalo. Kým v roku 2008 sme ešte splnili maastrichtské kritériá pre vstup do eurozóny, v roku recesie sa deficit sektora verejnej správy výrazne prepadol. Na znižovaní deficitu voči zahraničiu mali podiel tak bilancia zahraničného obchodu ako aj bilancia prvotných dôchodkov a bežných transferov.

V období čiastočného oživenia ekonomiky (2010) ekonomika sa rozbehla vďaka zahraničnému dopytu a investíciám so súčasnou tvorbou zásob. V sektore nefinančných korporácií sa obnovili investičné aktivity s využitím vlastných zdrojov. V sektore domácností naďalej pretrvával úsporný režim hospodárenia. Zlé výsledky hospodárenia v sektore verejnej správy boli aj dôsledkom určitej zotrvačnosti. Na ďalšom znížení deficitu voči zahraničiu mali podiel predovšetkým čisté kapitálové transfery, pričom deficit bežného účtu so zahraničím mierne vzrástol.

Príloha 1 Tabuľky k 1. kapitole

HDP výrobou metódou, stále ceny, mil. EUR

	2 000	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008	2 009	2 010
Produkcia	96 885	99 224	102 564	107 116	106 868	110 695	124 346	138 215	147 338	131 910	143 451
Medzispotreba	62 101	62 671	64 468	67 585	65 526	66 890	76 181	84 927	90 543	77 783	87 020
Hrubá pridaná hodnota	34 917	36 645	38 182	39 627	41 377	43 805	48 165	53 289	56 797	54 115	56 422
Čisté dane z produktov	3 899	3 564	3 858	4 401	4 865	5 510	5 265	5 747	5 722	5 335	5 551
HDP	38 813	40 165	42 005	44 011	46 237	49 314	53 430	59 037	62 514	59 444	61 967

Zdroj: ŠÚ SR, revízia september 2011

HDP výdavkovou metódou, stále ceny, mil. EUR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Konečná spotreba domácností	22 076	23 329	24 650	25 047	26 120	27 824	29 454	31 498	33 394	33 438	33 186
Konečná spotreba NISD	368	338	356	394	499	516	563	556	599	618	627
Konečná spotreba verejnej správy	7 907	8 336	8 588	8 954	8 697	9 036	9 835	9 818	10 497	11 143	11 305
Tvorba hrubého fixného kapitálu	9 650	10 900	10 920	10 627	11 135	13 090	14 302	15 596	15 746	12 645	14 210
Zmena stavu zásob	192	551	683	-63	1 097	1 150	802	975	1 603	-542	563
Tvorba hrubého kapitálu	9 842	11 451	11 603	10 565	12 233	14 239	15 103	16 571	17 348	12 103	14 773
Domáci dopyt	40 192	43 454	45 197	44 958	47 549	51 615	54 956	58 442	61 839	57 302	59 891
Vývoz	24 412	26 102	27 470	31 848	34 197	37 603	45 482	51 984	53 618	45 069	52 528
Dovoz (-)	-25 783	-29 248	-30 523	-32 790	-35 519	-39 904	-47 009	-51 339	-52 932	-43 330	-50 414
Zahraničný dopyt	-1 371	-3 147	-3 053	-943	-1 323	-2 301	-1 526	645	686	1 739	2 114
HDP	38 813	40 165	42 005	44 011	46 237	49 314	53 430	59 037	62 514	59 444	61 967

* stále ceny k roku 2005 vznikli reťazením medziročných objemov, preto súčet komponentov HDP sa nerovná objemu HDP

Zdroj: ŠÚ SR, revízia september 2011

Príspevok zložiek HDP k rastu HDP, stále ceny, v p.b.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Konečná spotreba domácností	3,2	3,3	0,9	2,4	3,7	3,3	3,8	3,2	0,1	-0,4
Konečná spotreba NISD	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Konečná spotreba verejnej správy	1,1	0,6	0,9	-0,6	0,7	1,6	0,0	1,2	1,0	0,3
Tvorba hrubého fixného kapitálu	3,2	0,0	-0,7	1,2	4,2	2,5	2,4	0,3	-5,0	2,6
Zmena stavu zásob	0,9	0,3	-1,8	2,6	0,1	-0,7	0,3	1,1	-3,4	1,9
Tvorba hrubého kapitálu	4,1	0,4	-2,5	3,8	4,3	1,8	2,7	1,3	-8,4	4,5
Domáci dopyt	8,4	4,3	-0,6	5,9	8,8	6,8	6,5	5,8	-7,3	4,4
Vývoz	4,4	3,4	10,4	5,3	7,4	16,0	12,2	2,8	-13,7	12,5
Dovoz (-)	-8,9	-3,2	-5,4	-6,2	-9,5	-14,4	-8,1	-2,7	15,4	-11,9
Zahraničný dopyt	-4,6	0,2	5,0	-0,9	-2,1	1,6	4,1	0,07	1,68	0,63
HDP	3,5	4,6	4,8	5,1	6,7	8,3	10,5	5,9	-4,9	4,2

Tvorba dôchodkov v ekonomike SR, bežné ceny, mil. EUR

Ukazovateľ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Odmeny zamestnancov	12 696	13 451	14 588	15 760	16 640	18 354	20 160	22 246	24 289	24 349	25 030
<i>hrubé mzdy</i>	9 755	10 323	11 158	12 144	12 898	14 269	15 737	17 409	18 714	18 929	19 421
<i>príspevky soc. poistenia</i>	2 941	3 128	3 430	3 616	3 743	4 085	4 423	4 837	5 574	5 420	5 610
Čistý prevádzkový prebytok	8 896	10 307	10 978	12 340	15 087	16 153	19 560	22 840	25 571	21 331	22 973
<i>čistý prevádzkový prebytok nefin.podnikov</i>	3 354	3 840	3 358	3 921	5 803	5 613	7 826	9 652	10 653	6 654	8 002
<i>čistý prevádzkový prebytok finan.podnikov</i>	-37	-59	457	566	652	868	706	545	419	802	639
<i>čisté zmiešané dôchodky</i>	5 579	6 526	7 163	7 853	8 632	9 672	11 028	12 643	14 498	13 875	14 332
Čisté dane z produkcie	3 122	3 132	3 633	4 180	4 527	5 298	5 247	5 903	5 692	5 359	5 559
Spotreba fixného kapitálu	6 463	6 991	7 608	8 332	8 906	9 509	10 035	10 461	11 381	11 857	12 325
Čistý domáci produkt	24 714	26 890	29 199	32 280	36 254	39 805	44 966	50 989	55 552	51 039	53 562
Hrubý domáci produkt	31 177	33 881	36 807	40 612	45 160	49 314	55 002	61 450	66 932	62 895	65 887

Zdroj: ŠÚSR, revízia sept.2011

HDP podľa tvorby dôchodkov, bežné ceny, medziročná zmena, v %

Ukazovateľ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Odmeny zamestnancov	5,9	8,5	8,0	5,6	10,3	9,8	10,4	9,2	0,2	2,8
<i>hrubé mzdy</i>	5,8	8,1	8,8	6,2	10,6	10,3	10,6	7,5	1,1	2,6
<i>príspevky soc. poistenia</i>	6,4	9,7	5,4	3,5	9,1	8,3	9,4	15,2	-2,8	3,5
Čistý prevádzkový prebytok	15,9	6,5	12,4	22,3	7,1	21,1	16,8	12,0	-16,6	7,7
<i>čistý prevádzkový prebytok nefin.podnikov</i>	14,5	-12,6	16,8	48,0	-3,3	39,4	23,3	10,4	-37,5	20,3
<i>čistý prevádzkový prebytok finan.podnikov</i>	59,5	-874,6	23,9	15,2	33,1	-18,6	-22,8	-23,1	91,4	-20,4
<i>čisté zmiešané dôchodky</i>	17,0	9,8	9,6	9,9	12,0	14,0	14,6	14,7	-4,3	3,3
Čisté dane z produkcie	0,3	16,0	15,1	8,3	17,0	-1,0	12,5	-3,6	-5,8	3,7
Spotreba fixného kapitálu	8,2	8,8	9,5	6,9	6,8	5,5	4,2	8,8	4,2	4,0
Čistý domáci produkt	8,8	8,6	10,6	12,3	9,8	13,0	13,4	8,9	-8,1	4,9
Hrubý domáci produkt	8,7	8,6	10,3	11,2	9,2	11,5	11,7	8,9	-6,0	4,8

Príloha 2 Tabuľky k 2. kapitole

Sektor nefinančných korporácií

Vývoj príjmov a výdavkov v sektore nefinančných korporácií, %

Ukazovateľ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Príjmy sektora (spolu)	7,4	-10,0	10,7	40,6	-1,5	29,3	26,8	15,1	-34,1	18,8
čistý prevádzkový prebytok	14,5	-12,6	16,8	48,0	-3,3	39,4	23,3	10,4	-37,5	20,3
dôchodky z majetku	7,8	-6,4	-20,3	76,3	3,4	34,6	55,6	74,3	-33,4	42,6
úroky	11,4	-6,2	-31,6	89,1	-11,7	15,2	30,7	4,0	-33,2	24,8
ostatné bežné transfery	-11,5	-2,9	4,5	4,2	4,7	-19,8	28,9	-10,8	-2,8	-23,4
Výdavky voči ostatným sektorom	-2,4	-8,5	42,3	17,2	6,0	11,8	14,8	16,8	-17,3	4,8
dôchodky z majetku	-13,9	-17,4	109,3	17,2	7,8	15,1	18,3	12,1	-16,4	18,4
úroky	-25,6	-21,6	-5,6	4,1	-12,0	0,0	36,0	71,6	-51,8	6,9
dividendy a reinvestované zisky	18,0	-9,9	280,6	22,1	14,0	17,2	14,9	-2,7	-1,3	21,3
bežné dane z dôchodkov	8,7	-1,7	7,7	-1,7	4,8	17,5	12,9	20,0	-26,7	5,9
ostatné bežné transfery	9,3	-1,5	-11,1	38,4	2,4	-1,7	5,9	29,9	-10,8	-34,8

Kapitálový účet	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tvorba hrubého fixného kapitálu	33,4	-1,4	2,9	10,5	25,2	10,3	12,6	1,4	-30,2	19,2
Spotreba fixného kapitálu (-)	8,0	9,1	8,7	6,9	9,6	4,8	3,9	9,4	4,9	4,5
Zmena stavu zásob	293,1	114,5	-102,0	-8 980,0	5,6	-8,9	-7,1	127,4	-136,1	-211,9
Nadobudnutie mínus úbytok cenností		42,9	-90,0	500,0	-83,3	291,7	37,3	-10,5	-93,7	34,6
Nadobudnutie mínus úbytok nef. ne	117,3	32,7	-28,0	25,9	19,1	-3,5	120,9	-58,1	215,4	0,7

Sektor finančných korporácií

Vývoj príjmov a výdavkov v sektore finančných korporácií, %

Ukazovateľ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bežné príjmy sektora (spolu)	-9,9	17,2	3,9	12,4	10,8	14,4	8,4	-1,1	-1,3	-7,0
čistý prevádzkový prebytok	59,5	-874,6	23,9	15,2	33,1	-18,6	-22,8	-23,1	91,4	-20,4
dôchodky z majetku	-16,4	0,8	-3,2	9,4	1,2	14,2	16,1	0,5	-15,4	-8,8
z toho úroky	-17,0	0,9	-4,6	9,3	2,1	14,8	16,6	0,2	-16,1	-9,7
ostatné bežné transfery	49,9	-2,5	20,3	21,5	25,2	43,5	7,0	3,0	6,7	2,6
z toho sociálne príspevky do penz.fondov	54,3	33,8	49,5	14,8	184,7	101,2	9,2	7,3	-1,0	1,1
Bežné výdavky sektora (spolu)	-14,9	9,2	16,9	19,0	-4,6	8,3	17,1	4,5	-18,3	-15,0
dôchodky z majetku	-21,1	12,1	16,3	18,2	-5,9	8,7	20,0	0,5	-24,7	-18,9
úroky	-18,9	15,0	-1,2	22,1	-7,8	5,4	18,2	-13,8	-17,7	-28,6
dividendy a reinvestované zisky	-43,9	-33,1	381,9	6,9	0,0	14,8	28,3	22,5	-38,2	0,4
bežné dane z dôchodkov	-50,0	52,0	42,1	87,0	38,6	16,9	10,1	24,6	-9,8	10,4
ostatné bežné transfery	41,8	-6,8	18,6	16,2	-4,2	3,7	2,6	25,1	13,6	-7,2
z toho sociálne dávky z súkromných fondov	80,0	100,0	150,0	48,9	0,0	-8,9	25,6	47,5	31,2	-8,3
Úprava čist.majetku dom.v rezervách penz.fondov(-)	48,8	25,0	27,5	-2,9	307,1	116,5	7,5	4,7	-4,7	2,6
Tvorba hrubého fixného kapitálu	-23,9	-4,7	-4,3	40,8	-11,8	35,3	-0,8	8,3	-44,4	0,2

Sektor domácností

Vývoj bežných príjmov a výdavkov v sektore domácností, %

Ukazovateľ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bežné príjmy sektora (spolu)	9,3	8,8	5,9	9,1	10,1	10,8	12,1	10,7	0,4	3,6
odmeny zamestnancov	6,6	8,9	8,2	7,3	12,5	9,9	9,9	8,4	-0,8	2,5
z toho hrubé mzdy	6,5	8,4	9,5	7,9	13,4	10,3	10,0	6,7	-0,1	2,2
zmiešané dôchodky čisté	17,0	9,8	9,6	9,9	12,0	14,0	14,6	14,7	-4,3	3,3
dôchodky z majetku	-13,9	0,8	-16,6	10,6	-25,4	20,4	32,5	25,3	-5,4	2,2
z toho úroky	-17,8	-0,7	-25,8	37,7	-30,6	5,6	16,4	-3,7	-1,1	-38,1
sociálne dávky	9,5	10,1	-3,6	15,6	11,2	7,0	8,7	7,1	13,5	7,1
ostatné bežné transfery (len D75 + D3+D4)	56,0	6,3	25,3	0,6	-7,1	13,2	29,0	17,9	2,8	5,5
z toho poistné náhrady neživotného	56,7	-25,8	19,8	26,2	-5,5	6,8	19,9	-11,4	22,6	27,1
Bežné výdavky sektora (spolu)	11,3	10,4	6,8	5,0	12,0	16,1	11,9	13,0	-4,4	1,7
dôchodky z majetku	-13,8	12,3	12,9	52,6	27,3	98,3	18,8	6,4	-21,4	-23,1
z toho úroky	-16,0	13,2	13,9	56,4	28,3	105,9	19,6	6,6	-22,3	-24,3
bežné dane z dôchodkov	12,5	4,6	13,8	-10,3	9,1	7,5	17,4	13,2	-19,5	-1,5
sociálne príspevky	10,9	12,2	4,7	8,1	10,4	10,4	10,3	11,1	-1,3	1,6
ostatné bežné transfery (len D75+D71)	17,5	8,2	8,4	2,4	23,8	40,1	10,6	25,9	4,6	12,4
z toho čisté platby poistného než. poist.	61,1	-10,3	22,3	12,6	-20,1	21,9	6,0	-7,5	30,6	30,8
Disponibilný dôchodok, čistý	8,6	8,3	5,6	10,7	9,4	8,8	12,2	9,8	2,3	4,3
Konečná spotreba domácností (-)	11,6	8,7	8,3	11,9	9,3	11,0	9,7	10,8	0,2	0,3
Úprava čist. majetku dom. v rezervách peňaž.	52,4	25,0	27,5	-2,9	307,1	116,6	7,5	5,2	-5,2	2,7

Kapitálový účet	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tvorba hrubého fixného kapitálu	-6,8	18,8	-2,1	0,3	21,8	11,8	8,7	4,4	-2,6	-6,1
Spotreba fixného kapitálu (-)	10,1	9,1	13,0	8,3	9,3	8,1	5,7	7,9	2,1	3,1
Zmena stavu zásob	193,5	0,0	-159,3	-355,6	-11,6	-63,6	89,1	-22,9	-5,8	-0,3
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	65,4	0,0	-34,9	-25,0	-19,0	17,2	47,5	-17,6	-6,1	-4,7
Nadobudnutie mínus úbytok nef. neproc.	48,2	-86,7	281,8	123,8	7,4	-11,3	-15,3	-73,5	1 879,8	-2,2

Sektor verejnej správy

Vývoj bežných príjmov a výdavkov verejnej správy, %

Ukazovateľ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bežné príjmy sektora (spolu)	4,2	4,8	11,6	6,2	9,0	7,0	7,3	11,6	-5,7	-0,4
dane z produkcie	-1,3	8,9	15,9	12,7	11,5	0,7	10,7	2,5	-6,6	2,6
príspevky sociálneho poistenia	9,8	11,3	4,8	5,9	5,1	3,8	11,2	11,8	-0,8	2,1
dôchodky z majetku	-10,3	-52,2	80,2	50,7	23,5	13,7	-3,4	-5,5	-9,8	-27,8
z toho dividendy	-23,7	-82,3	178,0	198,6	49,6	-19,0	21,3	-17,0	16,5	-19,4
úroky	11,6	-34,3	66,0	-2,9	-8,3	77,5	-28,4	13,3	-39,5	-51,1
daň z príjmov	9,1	2,4	11,5	-4,5	7,5	12,6	13,7	14,5	-20,0	1,7
od fyzických osôb	12,5	4,6	13,8	-10,3	9,1	7,5	17,4	13,2	-19,5	-1,5
od podnikateľských subjektov	5,4	-0,1	8,8	2,8	5,8	18,5	9,8	15,9	-20,7	5,3
ostatné bežné transfery	-6,7	-9,7	8,2	-38,9	19,3	109,7	-68,8	312,8	29,8	-18,3
dane spolu	0,0	20,0	0,0	550,0	171,8	57,9	-11,0	118,1	36,0	-23,9
Výdavky voči ostatným sektorom	3,6	5,9	-0,2	8,5	5,9	6,3	6,5	9,9	9,9	3,7
subvencie na produkciu	-7,9	-22,2	21,5	25,3	-23,3	12,2	1,9	50,9	-7,4	-13,6
dôchodky z majetku	7,0	-3,2	-21,7	-3,4	-13,0	21,4	-6,4	4,1	-6,1	-5,0
sociálne dávky	9,0	9,8	-4,2	14,4	10,6	6,9	8,9	6,5	13,7	7,9
ostatné bežné transfery	-28,1	41,2	62,9	-21,0	28,5	-14,5	8,0	9,1	16,6	-5,2
Disponibilný dôchodok, čistý	4,9	3,3	27,9	3,8	12,6	7,6	8,2	13,4	-21,2	-6,0
Konečná spotreba	11,4	6,8	11,1	3,5	5,3	14,3	2,0	11,8	6,9	2,4
Kapitálový účet	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tvorba hrubého fixného kapitálu	19,4	15,1	-13,6	3,8	-4,6	16,4	-4,1	14,4	11,3	17,3
Spotreba fixného kapitálu (-)	6,8	6,6	7,5	4,9	-7,6	4,8	3,3	7,3	4,3	2,6

Sektor zahraničia

Vývoj bežných príjmov a výdavkov zahraničia, %

Bežný účet zahraničia	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dovoz do SR	20,2	5,4	9,4	10,6	14,3	22,0	11,0	6,2	-21,5	20,5
dovoz tovarov	20,6	5,0	9,9	12,8	13,6	23,3	10,3	4,4	-22,9	25,2
dovoz služieb	17,3	8,5	5,8	-6,0	20,0	11,0	17,7	22,3	-11,1	-10,3
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	16,7	6,7	110,2	15,4	22,1	18,8	7,8	7,1	-25,1	-3,6
odmeny zamestnancov	14,5	6,3	28,4	3,5	44,9	7,6	11,1	-8,0	4,0	12,8
z toho hrubé mzdy	15,2	7,5	26,3	5,6	38,2	7,9	10,8	-8,6	4,3	12,8
dôchodky z majetku	6,3	13,2	168,5	2,9	7,6	20,7	1,9	-3,1	-26,8	9,9
z toho dividendy	122,8	81,9	70,6	133,2	101,2	29,4	17,7	-11,1	-22,3	9,1
reinvestované zisky z PZI	-55,6	0,0	0,0	-6,3	-47,9	21,5	-37,3	-70,4	132,0	-12,4
dane na produkciu (produkty)					83,6	23,1	40,2	0,8	-19,2	4,2
ostatné bežné transfery	43,9	-5,8	-14,2	91,8	70,9	14,5	19,4	31,5	-24,4	-26,7
Vývoz zo SR	12,2	6,3	17,7	9,3	11,7	23,6	14,9	4,5	-20,2	20,0
vývoz tovarov	11,4	6,7	22,5	10,7	11,2	24,2	15,6	4,5	-19,8	22,7
vývoz služieb	16,3	3,8	-7,4	-0,6	15,6	19,0	8,9	4,8	-23,7	-2,9
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	38,3	-13,7	17,0	31,1	30,1	17,4	1,6	16,3	-20,4	0,1
odmeny zamestnancov	27,3	20,1	14,8	43,3	49,1	10,1	4,7	-2,9	-14,6	-1,8
z toho hrubé mzdy	27,1	16,4	27,0	40,2	56,1	10,5	4,2	-3,4	-14,2	-1,8
dôchodky z majetku	26,0	-15,1	24,9	-19,3	27,0	44,6	-19,6	54,3	-38,7	46,8
subvencie na produkciu (z EU)					66,7	14,9	15,6	1,0	-22,3	40,0
ostatné bežné transfery (vrátane úpravy do	57,1	-33,4	12,7	40,5	3,4	11,6	11,0	26,3	-12,3	-32,6

Literatúra

- [1] Hajnovičová, V.: Rast ekonomiky SR, medzisektorové toky a výsledky hospodárenia sektorov v období 1995-2006. Prognostický ústav SAV. Pracovné materiály. Bratislava 2007.
- [2] Hajnovičová, V.: Vývoj ekonomiky z pohľadu hospodárenia inštitucionálnych sektorov (v rokoch 2006-2008). Pracovné materiály. Prognostický ústav SAV. Bratislava 2009.
- [3] Hajnovičová, V.: Prejavy krízy vo výsledkoch hospodárenia inštitucionálnych sektorov ekonomiky SR v roku 2009. Pracovné materiály. Prognostický ústav SAV. Bratislava 2010.
- [4] Revidované údaje za sektorové účty SR za roky 1995 – 2010. Databáza Eurostatu.
- [5] Správa o finančnej stabilite 2010. Materiál NBS.
- [6] Štátne záverečné účty SR. Materiály Ministerstva financií SR.